

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA ROZVOJOVÝCH STUDIÍ

Ivana ŠTRAMOVÁ

**Problematika ilegálního obchodu s kokainem
v Latinské Americe: případová studie Kolumbie**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Syrovátka

Olomouc 2011

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana ŠTRAMOVÁ**
Osobní číslo: **R08368**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Problematika ilegálního obchodu s kokainem v Latinské Americe: případová studie Kolumbie**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Komparativní výhody Kolumbie v produkci kokainu
3. Socio-ekonomické dopady obchodu s kokainem v Kolumbii a sousedních státech
4. Politiky proti pěstování koky a ilegálnímu obchodu s kokainem
5. Závěr

Cílem bakalářské práce je analýza problematiky ilegálního obchodu s drogami (kokainem) v Latinské Americe se zaměřením na Kolumbii. V první kapitole se budu věnovat příčinám, které napomohly tomu, že se země stala drogovou velmocí. Dále zhodnotím dopady ilegálního obchodu s kokainem na společnost a ekonomickou situaci v zemi a sousedních státech Peru a Bolívii, které jsou hlavními dodavateli kokainové pasty. Na závěr práce se pokusím evaluovat úspěšnost anti-kokainové politiky, jak ze strany kolumbijské vlády, tak ze strany Spojených států amerických, a shrnout možnosti budoucího vývoje ilegálního obchodu s kokainem v zemi.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- Thoumi, F.E. 1992. Why The Illegal Psychoactive Drugs Industry Grew in Colombia. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 34(3), 37-63.
- Steiner, R. 1998. Colombia's Income from the Drug Trade. *World Development* 26(6), 1013-1031.
- Moreno-Sanchez, R., Kraybill, D. S., Thomas, S. R. 2003. An Econometric Analysis of Coca Eradication Policy in Colombia. *World Development* 31(2), 375-383.
- Craig, R.B. 1983. Domestic Implication of Illicit Colombian Drug Production and Trafficking. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 25(3), 325-350.
- Angrist, J.D., Kugler, A.G. 2008. Rural Windfall or a New Resource Course? : Coca, Income, and Civil Conflict in Colombia. *The Review of Economics and Statistics* 90(2), 191-215.
- Rocha, G. R. 2003. Drug Trafficking and its Impact on Colombia : an economic overview. *Canadian Journal of Latin America and Caribbean Studies* 28(55/6), 277.
- Vargas, R. 2002. The Anti-drug Policy, Aerial Spraying of Illicit Crops and Their Social, Environmental and Political Impacts in Colombia. *Journal of Drug Issues* 32(1), 11-60.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Miroslav Syrovátka, DiS.**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **26. dubna 2010**
Termín odevzdání bakalářské práce: **13. května 2011**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 27. dubna 2010

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedla do seznamu literatury.

V Olomouci dne 3. května 2011

-----

podpis

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Miroslavu Syrovátkovi za spolupráci, cenné rady, vstřícný přístup a odborné vedení, které mi pomohlo k napsání této práce.

Abstrakt

Práce je zaměřena na problematiku produkce koky, ilegálního obchodu s kokainem a jejich dopadům na ekonomickou situaci a společnost v Kolumbii. Koka je pěstována v odlehlých oblastech země pod kontrolou ilegálních guerrilových nebo paramilitárních skupin zapojených do obchodu s kokainem. Obě skupiny část svých ilegálních příjmů z kokainu investují do nákupu zbraní a udržují zemi ve válečném stavu, čímž negativně ovlivňují její efektivní fungování. Rozvoj kokainového průmyslu a pěstování koky v krátkodobém měřítku zajistil farmářům vyšší příjmy v porovnání s příjmy z prodeje legálních plodin například kávy. Z dlouhodobého hlediska rostoucí násilí a všudypřítomná korupce měly mnohem horší dopady na ekonomickou situaci než obchod s kokainem. Negativně ovlivnily růst HDP, došlo ke zvýšení nerovností v distribuci příjmů a ke zvýšení nezaměstnanosti. Pro zlepšení bezpečnosti v zemi a úspěch v boji proti ilegálnímu obchodu je důležité komplexní řešení situace v Kolumbii. Především zlepšení fungování státních institucí, získání kontroly nad celým územím a obnovení důvěry obyvatel v soudní systém. Neméně důležité jsou alternativní rozvojové programy, které farmářům pěstujícím koku mohou nabídnout vhodnou alternativu pro zajištění základních životních potřeb.

Klíčová slova: koka, kokain, guerilly, paramilitární skupiny, Kolumbie

Abstract

This essay is focused on issue of production of coca, illegal cocaine trade and its impacts on economic situation and society in Colombia. Coca is grown in secluded areas of the country, under the surveillance of illegal guerrillas or paramilitary groups involved in the cocaine business. Both groups invest a part of their illegal income in buying weapons and supporting the war conflict in the country. This way they negatively affect the overall economic performance of Colombia. In the short time horizon the development of cocaine business and growing coca assured a higher income for farmers in comparison to that from the sales of coffee and other conventional legal plants. From a long-term point of view, the increasing violence and widespread corruption has had worse impact on the economic situation than the cocaine business itself. The GDP growth has been affected negatively and the country has seen inequality in redistribution of income and increase in unemployment. For improvement of security and in order to succeed in the war against the cocaine business, the situation in Columbia has to be approached comprehensively. The functioning of state authorities and the control over the whole country has to be restored. The judicial system should regain the trust of Colombians and a suitable alternative must be offered to farmers to settle their basic needs.

Key words: coca, cocaine, guerrillas, paramilitary groups, Colombia

Obsah

Seznam grafů, obrázků a tabulek	10
Úvod	11
1 Komparativní výhody Kolumbie v produkci kokainu	13
1.1 Politické a sociální vlivy	13
2 Socio-ekonomické dopady obchodu s kokainem v Kolumbii a sousedních státech .	17
2.1 Ekonomický vývoj v 2. polovině 20. století v Kolumbii	17
2.1.1 Osmdesátá léta 20. století	18
2.1.2 Devadesátá léta 20. století	20
2.1.3 Liberalizace obchodu	22
2.2 Makroekonomické dopady	24
2.2.1 Odhady příjmů z kokainového průmyslu a jejich distribuce	26
2.2.2 Repatriace příjmů	27
2.3 Dopady ve venkovských oblastech	29
2.3.1 Zaměstnanost a změny v pěstování.....	29
2.3.2 Vlastnictví půdy	30
2.4 Politické a sociální dopady	31
3 Politiky proti pěstování koky a ilegálnímu obchodu s kokainem	34
3.1 Počátek boje proti obchodu s kokainem v Andském regionu.....	34
3.2 „Plán Kolumbie“	36
3.3 Uribeho politika	40
3.4 Alternativní rozvojové programy na redukci koky v Kolumbii	41
3.5 Návrhy a doporučení na komplexní řešení situace v Kolumbii.....	46
3.5.1 Boj s drogami.....	47
3.5.2 Bezpečnostní výzvy pro Santosovu vládu.....	49
3.5.3 Boj s korupcí.....	51

Závěr	52
Seznam literatury	54

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Graf 1 Množství vyprodukované koky v Kolumbii, Bolívii a Peru

Graf 2 Výkonnost ekonomiky a kultivace koky v Kolumbii v letech 1990–1999

Graf 3 Plocha osetá kokou vs. plocha zasažená eradikací mezi lety 1992–1998

Obrázek 1 Kolumbijské departmenty s největší kultivací koky

Obrázek 2 Demilitarizované území v regionu El Caguán

Tabulka 1 Odhady příjmů z exportu kokainu v Kolumbii

Tabulka 2 Odhady plochy, na které byla koka pěstována, roční nárůst rozlohy kokových plantáží a plocha, na níž byla úroda zničena

Úvod

Ve 2. polovině 20. století se globálními výzvami staly znečištění životního prostředí, chudoba, populační růst a nároky konzumní společnosti na vyšší spotřebu. Na počátku 21. století musí mezinárodní společenství čelit výzvám novým. Jednou z těchto výzev je boj s organizovaným zločinem a obchodem s drogami. Problémy jako šedá ekonomika, korupce a organizovaný zločin spojený s produkcí a prodejem drog jsou v dnešní době často zmiňovány v souvislosti se zeměmi v Latinské Americe především Kolumbií, Peru a Bolívií.

Od 90. let 20. století dodnes je Kolumbie největším pěstitelem koky jak v Latinské Americe, tak ve světě. Do minulého roku, kdy první místo v produkci kokainu nově obsadilo Peru, byla Kolumbie i největším světovým producentem této drogy. Koka je pěstována především v odlehlých oblastech země, které jsou pod kontrolou ilegálních skupin přímo či nepřímo zapojených do drogového průmyslu. Důsledkem dlouholetého ozbrojeného konfliktu státu s těmito ilegálními guerrilovými a paramilitárními jednotkami patří Kolumbie mezi nejnebezpečnější země světa, kde se každým dnem odehraje 10 únosů. Jaké skutečné dopady má ilegální obchod s kokainem a ozbrojený konflikt na ekonomickou situaci, na společnost a na farmáře, pro které je pěstování koky jediným zdrojem příjmů?

Cílem práce je přiblížit problematiku ilegálního obchodu s kokainem v Kolumbii a odhalit dopady kokainového průmyslu na ekonomický růst, politickou a sociální situaci v zemi. První kapitola se věnuje příčinám a historickým událostem, které napomohly Kolumbii stát se drogovou velmocí.

Stěžejní část práce je věnována tématu rostoucích nelegálních příjmů z prodeje drog a jejich vlivu na ekonomickou situaci, ale i na sociální a politickou oblast, která byla v Kolumbii ilegálním obchodem s drogami a ozbrojeným konfliktem mnohem více zasažena. Pro pochopení širších souvislostí dopadů rostoucího kokainového průmyslu v Kolumbii je ve druhé kapitole také uveden ekonomický vývoj během posledních 30 let na domácím a světovém trhu na pozadí politického vývoje v Kolumbii.

Poslední část práce je zaměřena na počátky boje s kokainovým průmyslem v Kolumbii a na úspěšnost politik jednotlivých kolumbijských prezidentů implementovaných během jejich období vlády. Větší důraz je poté kladen na období od počátku nového tisíciletí, během kterého se do boje proti drogám v Kolumbii silně zapojily Spojené státy americké. Na závěr kapitoly se pokusím navrhnout komplexní řešení situace v Kolumbii.

Při zpracování této práce jsem použila rešeršně-kompilační metodu, tedy sběr informací a jejich následnou interpretaci. Použitá data jsem získávala především z vědeckých článků v odborných časopisech a z internetových zdrojů. V české literatuře na toto téma neexistuje mnoho relevantních publikací, proto jsem převážně čerpala ze zdrojů v anglickém jazyce. Citace jsou uváděny přímo v textu v závorkách. Doslovné citace jsou označeny uvozovkami, delší citace jsou odsazeny od okraje a psány menším písmem. Seznam veškerých použitých zdrojů je uveden na konci práce v seznamu literatury.

1 Komparativní výhody Kolumbie v produkci kokainu

Přední kolumbijští politici se domnívají, že hlavní příčinou pro vznik a růst kokainového průmyslu byla strategická poloha Kolumbie mezi dříve hlavními produkčními regiony koky, Peru a Bolívií, a největšími spotřebitelskými trhy v Severní Americe a v Evropě (Thoumi, 1992). Avšak dle MacDonalda (1988; citováno dle Thoumi, 1992) výhodná geografická poloha nebyla jediným faktorem, který se podílel na obsazení předních pozic v obchodování s drogami Kolumbií. Určitou zásluhu můžeme přičíst rozsáhlému lesnímu porostu¹ na jihu země, kvůli kterému je mnoho regionů těžko dostupných a výkonná moc státu je zde velmi slabě zastoupena. Proto jsou tyto oblasti snadným úkrytem pro laboratoře na výrobu drogy a vhodným místem pro její uskladnění a následné obchodování (Thoumi, 1992). MacDonald také uvádí, že rozšíření produkce kokainu na americké spotřebitelské trhy by nemohlo být uskutečněno bez početné kolumbijské komunity žijící ve Spojených státech amerických. Dle Thoumiho (1992) geografická poloha a přírodní podmínky však sehrály v rozvoji obchodu s kokainem pouze nevýznamnou roli a neposkytují nám dostatečné vysvětlení, proč si drogové kartely vybudovaly monopol na produkci kokainu právě v Kolumbii. Mnohem větší důraz přikládá politickým a společenským okolnostem, které nastaly během 20. století. Arango (1988; citováno dle Thoumi, 1992) klade důraz spíše na ekonomické prostředí a podnikavost obyvatel Kolumbie. Argumentuje tím, že k růstu obchodu s kokainem došlo důsledkem úpadku textilního průmyslu v departmentu Antioquia (Medelín) a podnikatelé se tím snažili řešit problém rostoucí nezaměstnanosti v regionu.

1.1 *Politické a sociální vlivy*

Obchodování s drogami v Kolumbii můžeme pozorovat již od počátku 20. století, během kterého země musela čelit mnoha společenským změnám. Přechod z tradičního venkovského uspořádání společnosti k ekonomice závislé na průmyslu a službách, doprovázený rostoucí urbanizací, industrializací a rozvojem potřebné infrastruktury, postrádal vytvoření institucí nutných k efektivnímu fungování státu (Thoumi, 1992). Výsledkem byla hluboká institucionální krize a s ní spojená občanská

---

¹ Je součástí Amazonského deštného pralesa, který zasahuje na jihovýchodní území Kolumbie.

válka „La Violencia“ trvající bezmála 20 let (1948–1957), která, jak je z názvu patrné, byla doprovázena násilím, krutostí a bezdůvodným zabíjením obyčejných lidí. Odhady počtu obětí se pohybují okolo 2–3 % tehdejší kolumbijské populace² (Thoumi, 1992). Počátek této občanské války hledejme ve sporu mezi dvěma hlavními politickými stranami Kolumbijské republiky, konzervativci a liberály³. Konzervativní strana, která na počátku občanské války v Kolumbii vládla, poskytla zbraně farmářům, kteří posléze vytvořili polovojenské skupiny. Liberálové na svoji obranu a jako odvetné opatření založili guerrilové jednotky (LeGrande, 2003). Ke kontroverzi mezi stranami došlo kvůli rozdílným názorům na vedení státu a interpretaci pozemkové reformy (Thoumi, 1992).

Snaha státu o zastavení násilností a krutostí v zemi jej natolik vyčerpala, že roku 1953 musela být vytvořena vojenská vláda (Thoumi, 1992). Následná ztráta kontroly obou stran nad armádou vedla roku 1958 ke zřízení „Národní fronty“, smlouvy, která zaručovala podíl na moci oběma stranám a zároveň vyloučila z rozhodování strany s odlišnými politickými názory (LeGrande, 2003). Během vojenské vlády byla guerillám nabídnuta amnestie (v letech 1953–1954 a 1958) a bezúhonnost pokud by se navrátily do normálního civilního života (Sánchez, Meertens, 2001). Avšak nestabilní politický systém vedl k tomu, že levicová hnutí, inspirovaná revolucí na Kubě, pokračovala ve válce a v polovině 60. let získávala kontrolu nad izolovanými oblastmi v zemi, na kterých začala budovat tzv. nezávislé rolnické republiky (LeGrande, 2003).

Odpovědí na rostoucí počet únosů ze strany guerill, vydírání hospodářů na kolumbijském venkově a rostoucí ceny pozemků byl v 90. letech vznik paramilitárních skupin, zpočátku podporovaných vládou (Saab, Taylor, 2009). Na svou stranu si získaly drobné zemědělce a farmáře v odlehlých regionech především na severu země. V té době měla vláda kontrolu pouze nad hlavním městem Bogotou a došlo tak k její delegitimizaci⁴ (Thoumi, 2003). Takovéto prostředí bylo velice vhodné pro rozvoj šedé ekonomiky a drogového průmyslu. I přesto, že Kolumbie není jedinou zemí, ve které k oslabení státní moci došlo, podle Thoumiho (1992) v porovnání

---

² V té době měla Kolumbie přibližně 13 milionů obyvatel (Thoumi, 2007).

³ I přesto, že jsou konzervativci a liberálové dodnes vedoucími politickými stranami, nejsou hlavními aktéry v konfliktu, kterému Kolumbie dodnes čelí (LeGrande, 2003).

⁴ Proces delegitimizace státu nastává při ztrátě zákonného oprávnění podílet se na výkonu moci na celém území země (v tomto případě v odlehlých částech Kolumbie).

s ostatními zeměmi prošla těmito změnami mnohem dříve a byly doprovázeny vyšším stupněm násilí než v okolních státech.

Důsledkem modernizace společnosti během 20. století proběhla i rozsáhlá migrace z venkova do měst, která přeměnila Kolumbii na zemi s převážně urbánním obyvatelstvem (Thoumi, 2003). Zároveň docházelo k přesídlování zemědělců v rámci venkovského prostoru a osídlování nové dosud neobdělávané půdy ve vzdálených oblastech. Mezi lety 1951–1964 opustilo své domovy a přesídlilo do nových oblastí na 400 000 venkovanů, zatímco do měst odešlo během stejného období 2,7 milionů Kolumbijců (Adams, 1969). Příčinou venkovských migrací bylo sílící násilí spojené s konflikty, které provázely životy Kolumbijců od 30. let 20. století, populační růst a nespravedlivé rozdělení vlastnických práv na půdu (Adams, 1969; Thoumi, 2007). Ve většině případů se právě tito vytlačení rolníci později stali pěstiteli ilegálních plodin.

Dalším faktorem, který měl vliv na rozvoj drogového průmyslu, byly společenské vztahy a chování obyvatel vůči státu. Slabá národní identita (typická pro země Jižní Ameriky), dále nízká společenská loajalita, solidarita a oddanost státu zde sehrály velmi významnou roli (Thoumi, 2007). Instituce jako stát, rodina, škola nebo náboženské spolky, které v jiných zemích fungují a mají vliv na chování jedinců, selhaly a dodnes tolerují porušování zákonů a sociálních norem. Podle Thoumiho (2007) se produkce ilegálních drog většinou objevuje mezi lidmi sociálně vyloučenými ze společnosti. Ať již z důvodu etnického nebo právě geografické izolovanosti od hlavních center, jak tomu bylo v případě Kolumbie. Kontakty mezi obyvateli ze vzdálených regionů probíhaly a stále probíhají velmi zřídka kvůli špatné dostupnosti. Většina z nich žije ve venkovských oblastech a udržuje styky pouze s nejbližším městem. Příkladem mohou být regiony Putumayo, Caguán a Guaviare⁵, které se staly hlavními centry v pěstování koky⁶. Vláda v těchto departmentech investovala velmi malé prostředky na vzdělání, zdravotnickou péči a na vybudování potřebné infrastruktury. V této situaci se zde moci ujaly levicové guerilly, které stát zastoupily

---

⁵ Kolumbijské departmenty ležící na jihu země.

⁶ Kokainovník pravý (erythroxyllon coca) z čeledi rudodřevovitých rostlin. Nejstarším způsobem užití je žvýkání kokových listů, které je rozšířeno mezi domorodými obyvateli Jižní Ameriky. Své využití má koka i v tradiční medicíně, kdy se používá například proti bolestem hlavy, k uklidnění žaludku nebo při léčbě cukrovky.

v záležitostech potřebných pro fungování společnosti a navíc poskytly farmářům ochranu při pěstování koky.

Obyvatele zapojené do drogového průmyslu lze podle Thoumiho (2003) rozdělit do dvou skupin. Jednu skupinu tvoří zemědělci, dodavatelé surovin k výrobě drogy, prodavači kokainu, piloti, právníci, poradci, vymahači, bodyguardi a pašeráci, kteří jsou přímo napojeni na hlavní organizaci. Druhou skupinou jsou politici, soudci, policisté, guerilly, polovojenské skupiny, členové armády, bankéři, příbuzní a přátelé poskytující nutnou ochranu pro fungování drogového průmyslu. Nejsou však do obchodu zapojeni a jejich tolerování ilegální činnosti bylo, je a bude nutné si pojistit (Thoumi, 2003). Proto ani korupce nevzbuzuje mezi obyvateli Kolumbie zvláštní zájem a je v dnešní době normálním jevem na všech úrovních státní správy, mezi politiky nebo v soudnictví. Dombois (1990; citováno dle Thoumi, 1992, 40) tvrdí, že „slabá přítomnost státu, rozšířená korupce mezi státními úředníky a existence guerrilových hnutí vytvořily velmi příznivé prostředí pro růst drogového průmyslu.“

Obrázek 1 Kolumbijské departmenty s největší kultivací koky

Zdroj: Hodgson, 2000

2 Socio-ekonomické dopady obchodu s kokainem v Kolumbii a sousedních státech

Široká veřejnost se domnívá, že obchodování s drogami přináší velké množství kapitálu do státních pokladen ve vývozních zemích a tím přispívá k růstu hrubého domácího produktu (dále jen HDP). Většina příjmů získaných prodejem drog se však do země dostane nelegálně přes kapitálové účty nebo již ve formě kontrabandu⁷ a neprojde tak legální ekonomikou (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006). Proto se můžeme pouze domnívat jaká je výše příjmů z exportu kokainu a objem pašovaného materiálu, a zda obchodování s drogami působí pozitivně nebo negativně na ekonomickou situaci a růst HDP. Především výzkumy⁸ bylo zjištěno, že ilegální obchod s drogami je pro ekonomiku Kolumbie spíše přitěžující okolností (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006). Podle Thoumiho (1995; citováno dle Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006) drogový průmysl ve své podstatě oslabil kolumbijskou ekonomiku, měl negativní vliv na legální aktivity (např. potravinářský a textilní průmysl) a zahraniční investice, ale především narušil společenskou strukturu v zemi. Podle Holmes a Gutiérrez de Piñeres (2006) z Texaské univerzity v Dallasu bychom neměli přehlížet vysokou míru politického násilí a násilných zločineckých aktivit, které mají možná větší dopady na ekonomiku země než samotný obchod s kokainem.

2.1 Ekonomický vývoj v 2. polovině 20. století v Kolumbii

Hlavní příčinou, proč se Kolumbie v polovině 70. letech 20. století zapojila do obchodu s narkotiky, byla rozsáhlá likvidace plantáží marihuany v Mexiku (Craig, 1983). Kolumbijští pěstitelé se chopili příležitosti a plantáže marihuany přesunuli na severovýchod Kolumbie k pobřeží Karibského moře, kde našli velmi dobré přírodní a klimatické podmínky pro pěstování marihuany a využili již dlouho fungující síť vztahů pro obchod s kontrabandem (Garcia, 2003).

---

⁷ Kontrabandem rozumíme pašované zboží nakoupené za zahraniční měnu a prodáno na domácím trhu (nejčastěji obuv, textil, oblečení, zboží pro domácnosti, alkohol a cigarety).

⁸ Tyto výzkumy byly zpravidla kvalitativní a zaměřené na národní úroveň (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006).

Abychom mohli lépe pochopit a porozumět, proč se Kolumbie v 80. a 90. letech stala drogovou (kokainovou) velmocí a jaké dopady tato skutečnost měla na společnost a ekonomickou situaci v zemi, je nutné se nejdříve podívat na ekonomické změny a vývoj v posledních 20 letech minulého století.

2.1.1 Osmdesátá léta 20. století

V 80. letech Kolumbie začala pomalu postupovat vzhůru na jednu z prvních pozic mezi zeměmi zapojenými do světového drogového průmyslu. Hlavní příčinou byla rostoucí poptávka po kokainu na americkém trhu a zároveň silící snaha eradikovat plantáže marihuany na kolumbijském území (Garcia, 2003). Díky obchodním kořenům a sítím vytvořeným pro snazší distribuci pašovaného zboží na velkoobchodní trhy se v zemi stále více lidí zapojovalo do obchodu s kokainem. Důvodem byla vidina velmi snadno nabytého a vysokého výdělku. Toho využili jednotliví drogoví obchodníci, začali mezi sebou spolupracovat a spojovat své podniky v kartely⁹, aby snížili riziko odhalení ilegální činnosti (Thoumi, 2003).

Na ilegálním trhu se mezi nejznámější a největší kartely na území Kolumbie v období 70. až 90. let zařadily „Medelínský kartel“ (viz Poznámka 1), kartel „Cali Gentleman“¹⁰, „Norte del Valle kartel“¹¹ a „Coast kartel“¹². Tato seskupení byla schopna konkurovat zahraničním obchodním společnostem. Zásadním principem pro vznik kartelů bylo a stále je vytvoření úspor z rozsahu¹³, které dále vede k vybudování si výhodnějšího postavení na trhu, kdy firma nebo kartel může nakonec svou velikostí zamezit jakékoliv konkurenci (Garcia, 2003). Další příčinou vzniku syndikátů¹⁴, kromě snížení rizika, byla garance zisku a organizovanější boj proti vládním snahám obchodu s kokainem zamezit (Thoumi, 2003).

---

⁹ Kartel je formou obchodní dohody mezi podnikatelskými subjekty stejného výrobního odvětví, ve většině zemí zakázaná, ve které se jedná o omezení konkurenčního boje mezi sebou. Cílem kartelu je vytvoření stavu, kdy kupující nemá na výběr konkurenční zboží. Dochází k úplnému ovládnutí trhu kartelem. Například ropný kartel OPEC.

¹⁰ Kolumbijský kartel založený bratry Rodríguez Orejualovými a José SantaCruz Londonou v okolí města Cali (Chepesiuk, 1999).

¹¹ Norte del Valle kartel působil v 90. letech především na severu departmentu Valle del Cauca (Chepesiuk, 1999).

¹² Coast kartel vedený Albertem Orlandem-Gamboou působil v severní Kolumbii u pobřeží Karibského moře.

¹³ Úspory z rozsahu vznikají, pokud růst produkce firmy nebo odvětví vede k pomalejšímu růstu celkových nákladů.

¹⁴ Může být druhem zločinecké organizace, sdružením podniků nebo spolkem.

Ve 2. polovině 80. let zaujímaly kartely čím dál silnější pozici a začaly bojovat mezi sebou o kontrolu nad vývozními trhy (Garcia, 2003). Nejsilnější pozici v Andském regionu, ale i ve světě, se podařilo získat kartelům v Cali a Medelínu a rozdělily si tak sféry vlivu na zahraničních trzích. Kartelu v Medelínu připadly trhy v Evropě, na Floridě a Los Angeles a kartel se sídlem v Cali získal trh v New Yorku a zbytku USA.

Postupem času se kartelům podařilo získat částečnou kontrolu nad státními institucemi a neustále se stupňoval tlak na legitimování jejich činnosti a zisků pocházejících z prodeje kokainu (Garcia, 2003). Drogoví magnáti se k vymáhání ústupků na všech stranách neostýchali použít násilných prostředků, jaké v Kolumbii neměly obdoby. I přesto, že země prošla velice krutou občanskou válkou „La Violencia“ a násilí zemi provázelo skoro celé 20. století (Thoumi, 2003). Typickými praktikami bylo zastrašování a podplácení, únosy soudců, policistů, politiků, reportérů, kněží, levicových aktivistů a mnoha dalších osob, aby drogoví magnáti dosáhli co největšího bohatství (Garcia, 2003).

Poznámka 1 – Medelínský drogový kartel

Medelínský kartel byl nejsilnější kolumbijskou organizací obchodující s drogami od konce 70. let, kdy začala spolupráce mezi Fabiem Ochoaou¹⁵ a nejznámějším, později také nejhledanějším drogovým baronem Pablem Escobarem (tzv. „*kingpin*“). Oficiálním datem založení je však až 18. duben 1981. Zpočátku byl Medelín¹⁶ známým centrem obchodu s pašovaným zbožím (alkohol a cigarety z USA, rádia a televize z přístavů v Panamě). V době, kdy v Chile došlo k vojenskému převratu roku 1973, a snahy chilských překupníků drog vybudovat z Chile centrum pro vývoz drog do Spojených států byly diktátorem Pinochetem potlačeny, byl obchod s kokainem v Kolumbii teprve ve svých počátcích. Avšak koncem roku 1981 již kartel v Medelínu dohlížel na přepravu nejméně 38 kokainových zásilek do Spojených států o celkovém objemu 19 tun (Chepesiuk, 1999). Po odchodu Fabia Ochoa do důchodu převzali vedení jeho synové (tzv. „*Ochoa Brothers*“). Součástí kartelu se stal například i Carlos Lehder,

¹⁵ Otec bratrů Ochoaových. Svou kriminální dráhu začal pašováním whiskey a domácích elektrospotřebičů (Chepesiuk, 1999).

¹⁶ Medelín je největším městem departmentu Antioquia a zároveň druhé největší město Kolumbie s 3,8 milionu obyvatel.

který vyřešil otázku snížení rizika při exportu drogy do Spojených států amerických. Kartel si vytvořil monopol na jeho přepravu pomocí malých letadel a vysokorychlostních lodí. Medelínský kartel prosperoval do konce 80. let¹⁷, kdy bylo jeho fungování narušeno kvůli „honu“ na jeho vůdce Pabla Escobara. Ten byl dopaden roku 1993. Zatčením Escobara éra medelínského kartelu skončila a jeho roli převzal kartel se sídlem v Cali. Medelínský kartel měl na svědomí během svého působení mnoho bombových útoků jak na kolumbijské obyvatele, tak i na hlavní představitele vlády. Jedním z mnoha zločinů může být například vražda Luise Carlose Galána, kandidáta na prezidentský post.

2.1.2 Devadesátá léta 20. století

V 90. letech Kolumbie obsadila první pozici v dodávkách kokainu ve světě. Hlavním odbytištěm se stal trh Spojených států amerických, kde byla distribuce kokainu zprostředkovávána kolumbijskými migranty, kteří se nebáli použít násilných prostředků k likvidaci konkurenčních pašeráckých gangů¹⁸ (Thoumi, 2003). Stále sílící rozbroje mezi státem a kartely vyvrcholily v tomto období jejich rozpouštěním (vytvořeny tzv. „*cartelitos*“¹⁹), zatýkáním kartelových vyjednávačů (zatčení drogového barona Pabla Escobara, lobbistů) a politických sympatizantů (Garcia, 2003). Tyto roztržky byly doprovázeny krizemi vlády vyvolanými skandály v politických kruzích. Příkladem může být kauza, při které se na veřejnost dostala informace, že nově zvolený prezident Ernesto Samper²⁰ použil „narkodolary“²¹ na financování své prezidentské volební kampaně. Existence a boj s kartely vedl k celkovému oslabení kolumbijské ekonomiky a zhoršení sociopolitické situace v zemi. Vznik tzv. „*cartelitos*“ ve druhé polovině 90. let měl velký vliv na zvyšování počtu pěstitelů koky a tím i její produkce na území Kolumbie (Garcia, 2003). Toto období však bylo pro zemi dobou ekonomického poklesu oproti první polovině, kdy byl růst HDP zaznamenáván okolo 4 % (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006).

¹⁷ Roku 1989 kartel kontroloval 75 % světové produkce kokainu (Jordan, 1999).

¹⁸ Jako příklad lze uvést kubánskou mafii na Floridě (Thoumi, 2003).

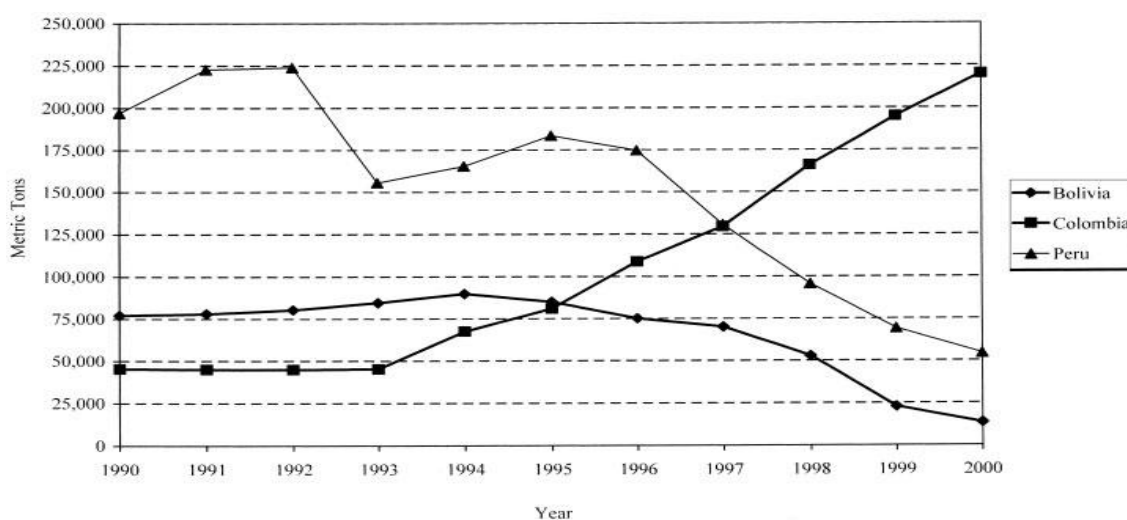
¹⁹ Je označení pro seskupení menšího počtu spolupracujících aktérů zabývajících se obchodem s kokainem.

²⁰ Politik zastupující liberální stranu, který byl v období 1994–1998 kolumbijským prezidentem.

²¹ Dolary získané prodejem drog, které jsou obchodníky repatriovány zpět do země.

Na počátku 90. let dochází také ke změnám ve struktuře drogového průmyslu v Andském regionu. Podnětem bylo úsilí Spojených států amerických a vlád zemí pěstujících koku (Peru, Bolívie) zabránit exportu plodiny do Kolumbie a zastavit tak obchod s kokainem. Zaměřily se proto na vzdušné cesty nad Amazonským pralesem a na malá podezřelá letadla (tzv. „*shoot-down policy*“²²), která by mohla převážet zásoby kokových listů a pasty do kolumbijských laboratoří, kde byla obchodníky přeměňována na čistý kokain (Angrist, Kugler, 2008). Dovoz kokových listů a pasty z Peru a Bolívie byl omezen a nahrazen domácími zásobami z plantáží v odlehlých oblastech vlastněných většinou lidmi již zapojenými do produkce kokainu. Ti tak mohli lépe kontrolovat kvalitu a minimalizovat své náklady. Výhodou pro obchodníky s kokainem bylo i to, že se snížila možnost odhalení ilegálního obchodu policií při přechodu dodávaného zboží přes hranice (Thoumi, 2003).

Graf 1 Množství vyprodukované koky v Kolumbii, Bolívii a Peru (v metrických tunách)

Zdroj: Angrist, Kugler, 2008

Motivace vybudovat plantáže s kokou a zajistit si tak vlastní zdroje surovin pro výrobu kokainu, na jejichž dodávky do té doby měly monopol Peru a Bolívie, sílila již od 80. let 20. století. Podle odhadů Sarmienta (1990) podíl vypěstované koky na území Kolumbie na světové produkci vzrostl z 3,7 % v roce 1980 na 11 % v roce 1987. Tím,

²² Politika zaměřená na zničení vzdušných cest nad tropickým lesem a k zastavení přeletů malých letadel převážejících kokovou pastu z Peru do Kolumbie. Byla přijata peruánskou a kolumbijskou vládou pod tlakem Spojených států amerických (Angrist, Kugler, 2008).

že došlo k restrukturalizaci kokainového průmyslu, můžeme v Grafu 1 sledovat trend klesajícího objemu vypěstované koky v tradičních regionech Peru a Bolívie od poloviny 90. let, zatímco zásoby v Kolumbii od roku 1994 měly stoupající tendenci až do roku 2001, kdy plochy oseté kokou začaly klesat (UNODC, 2010). Během období 1986–2000 se podíl Kolumbie na množství vypěstované koky zvýšil z 12 % na 75 %. Naproti tomu v Peru ve stejném období objem klesl ze 75 % na 18 % a v Bolívii ze 13 % na 7 % (Moreno-Sanchez, Kraybill, Thomas, 2003). Aktuálnější údaje z roku 2004 uvádějí, že 50 % koky ze světové produkce pocházelo právě z kolumbijských plantáží (Buxton, 2006).

Aby mohli být dodavatelé z Peru a Bolívie rovnocennými soupeři ve vývozu koky pro kolumbijské pěstitele, chyběly jim konkurenceschopné obchodní trasy a záchytné body v Karibiku pro odbyt jejich zboží. Proto důsledkem nadbytku suroviny v těchto zemích začala cena koky klesat, zatímco ceny v Kolumbii rostly (Angrist, Kugler, 2008). S rostoucími cenami koky došlo ke zlepšení životní situace farmářů ve venkovských oblastech země. Vyšší příjmy však znamenaly nové zdroje, které mohly být zdaněny (Thoumi, 2003). Možnosti vyššího zdanění příjmů využily guerrily. Avšak nebyla to pouze daň (přibližně 10 % z tržní hodnoty) vybíraná z prodeje drogy, kterou se guerrily obohocovaly na úkor farmářů, ale i únosy rodinných příslušníků kolumbijských elit a jejich vydírání (Richani, 1997). Následný pokles cen koky ve druhé polovině 90. let způsobený snížením poptávky po kokainu na amerických trzích přinutil kolumbijské obchodníky pohlédnout se po jiných trzích. Tomu nahrávala zvyšující se poptávka po droze na evropských trzích, kde došlo k rozpadu Sovětského svazu a růstu ilegálních činností (Youngster, 2000).

2.1.3 Liberalizace obchodu

Během období, kdy se Kolumbie dostávala na přední pozice v oblasti drogového průmyslu, se prezidentem republiky stal César Gaviria Trujillo (1990–1994). Za jeho vlády proběhla v Kolumbii řada reforem. Jednou z nich byla i rozsáhlá reforma obchodu²³, která byla jednou z příčin ekonomické krize a do jisté míry vytvořila vhodné

---

²³ Více o reformě obchodu v Kolumbii např. Edwards, Sebastian. 2001. *The Economics and Politics of Transition to an Open Market Economy: Colombia*. Organisation for Economic Co-operation and Development. France.

prostředí pro růst nelegální činnost spojené s produkcí drog a následnou repatriací zisků v Kolumbii (Thoumi, 2003).

Liberalizace obchodu a otevření trhu pro výrobky z ostatních zemí vyústily v pokles produkce domácího zboží. Podle Gilberta (2004; citováno dle Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006) hlavní problém nastal pro textilní průmysl v Medelínu, kterému začaly konkurovat levné pašované výrobky ze zahraničí. Velký příliv zahraniční měny způsobil nadhodnocení domácí měny – pesa – což vyvolalo tzv. holandskou nemoc²⁴ především v oblastech pod vlivem drogových kartelů (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006). Důsledkem liberalizace obchodu a jejím následkům (již zmíněný obrovský příliv zahraniční měny, rostoucí „realitní bublina“²⁵ nebo nárůst výdajů veřejného sektoru) bylo propuknutí ekonomické krize v roce 1998. Ekonomická krize se projevila negativně na HDP a také měla vliv na nezaměstnanost, která od roku 1998 plynule rostla (viz Graf 2) a v roce 2000 dosáhla 20 % (Thoumi, 2003).

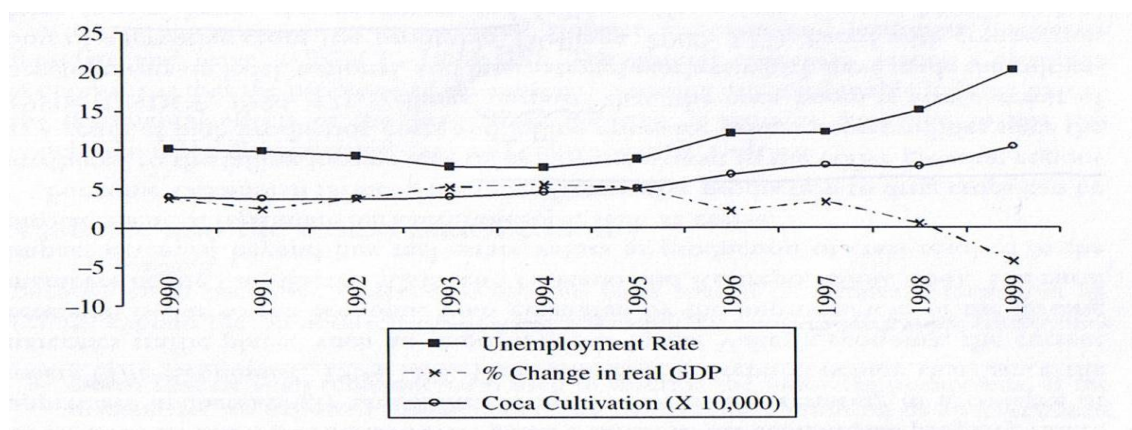
Podle Francisca E. Thoumi (2003), ředitele „Centra pro výzkum a monitorování drog a kriminality“ na univerzitě v Bogotě („*The Research and Monitoring Centre on Drugs and Crime*“), míra růstu HDP Kolumbie během tzv. kokainové éry (období mezi lety 1980–1997) byla okolo 3,2 procent, zatímco růst zaznamenaný předcházejících 30 let byl v průměru 5,5 %. Nutno ještě dodat, že během druhé poloviny 90. let, kdy se Kolumbie ocitla v krizi a potýkala se se stoupající nezaměstnaností, byl celosvětově zaznamenán ekonomický růst (Thoumi, 2003).

---

²⁴ Termín používaný pro stav ekonomiky, ve které poptávka po exportované komoditě (většinou přírodní zdroj) rapidně stoupá, což způsobuje zhodnocení měny. Tím se stává export dražším a import levnějším. Může způsobit deindustrializaci domácí ekonomiky.

²⁵ Pozemková bublina je typem ekonomické bubliny související se strmým vzestupem cen nemovitostí až do bodu, kdy se tyto ceny dostanou na neudržitelnou úroveň v porovnání s příjmy a dalšími ekonomickými prvky, což je následováno poklesem cen. Dojde k tzv. prasknutí bubliny (Clavijo, Janna, Muñoz, 2005).

Graf 2 Výkonnost ekonomiky a pěstování koky v Kolumbii v letech 1990–1999

Poznámka: ■ míra nezaměstnanosti, × změna v reálném HDP v %, ○ kultivace koky

Zdroj: Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006

2.2 Makroekonomické dopady

Jak jsem již uvedla na začátku této kapitoly, je velmi obtížné zjistit velikost drogového průmyslu v Kolumbii i v ostatních státech a přidanou hodnotu²⁶, kterou výrobek získává při jednotlivých etapách výroby kokainu z kokových listů. K samotnému procesu výroby kokainu není zapotřebí velké množství pracovní síly, je používána velmi jednoduchá technologie (viz Poznámka 2) a úspory z rozsahu zde nejsou tak markantní, jak u jiných průmyslů (Thoumi, 1992). Přidaná hodnota při výrobě kokainu nezávisí na množství surovin a práce v jednotlivých krocích procesu výroby, ale je přímo úměrná riziku doprovázející jednotlivá stádia a tomu, že je tato činnost ilegální (Thoumi, 2003). Ekonomický růst v Kolumbii také oslabily spekulativní investice, které byly vyvolávány rychlou akumulací zisků z prodeje drog, a které velmi často vedly k bankrotům a zpronevěrám (Thoumi, 1992).

Do vypuknutí krize roku 1998 byla makroekonomická situace v Kolumbii stabilní a ekonomika země byla ohodnocena jako jedna z nejúspěšnějších v oblasti Latinské Ameriky v posledních dvou dekadách 20. století (Steiner, 1998). Ekonomika se dokázala vyrovnat s výkyvy exportu surovin a jako jediná země v regionu se

²⁶ Je hodnota přidaná zpracováním, tedy hodnota, kterou podnikatel přidá svým úsilím k hodnotě nakupovaných meziproductů.

v 80. letech vyhnula dluhové pasti²⁷ (Thoumi, 2003). I přesto se v Kolumbii dopady obchodu s kokainem společně s růstem násilí (spojeného s nelegální činností) na ekonomice, ale především na politické a sociální situaci projeví mnohem silněji než v ostatních zemích andského regionu. Jak jsem se již zmínila v předchozí kapitole, došlo k tzv. delegitimizaci vlády v zemi a v odlehlých oblastech se moci ujaly levicové guerilly (Thoumi, 2003). Povstalci největších kolumbijských guerrilových skupin „Revolučních ozbrojených sil Kolumbie“²⁸ (dále jen FARC) a „Národní osvobozené armády“²⁹ (dále jen ELN) se většinou na produkci a pašování kokainu nepodíleli, ale nechali si od narkomafie a farmářů platit daň z produkce ve výši 10–20 % (Thoumi, 2003). Dalším hráčem na poli ilegálního obchodu s kokainem se staly paramilitární organizace. Vznik polovojenských skupin vyústil v ozbrojené a velice násilné boje v odlehlých oblastech, na jejichž financování se nejvíce podílely příjmy z ilegálního obchodu (LeGrande, 2003).

Poznámka 2 - Proces výroby kokainu

Kokové listy jsou smíchány s uhličitanem sodným, aby došlo k uvolnění alkaloidu obsaženého v listech rostliny. Dále je směs přenesena do kontejneru, ve kterém dojde ke smíchání s benzínem a kyselinou sulfanovou. Po dvanácti hodinách je obsah kontejneru vylisován a tím vzniká kokainová pasta, která je snadno přepravitelná. Pasta je přidáním amoniaku a manganistanu draselného dále upravena na kokainový základ („*coca base*“). V této fázi je nutné použití filtrů, aby byly odstraněny případné nežádoucí příměsi. V poslední etapě výroby, již čistého kokainu, jsou zapotřebí tři další chemikálie – kyselina chlorovodíková, éter a aceton. (Thoumi, 1992)

²⁷ Dluhová past byla typickým jevem v Latinské Americe v 80. letech. Příčinou bylo komerční půjčování u Mezinárodního měnového fondu nebo u Světové banky v 70. letech z důvodu vysokých cen komodit. V 80. letech poté došlo k poklesu cen a příjmů z vývozu a země tak nebyly schopny splácet své dluhy.

²⁸ „*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*“ je největší guerrilová organizace v Kolumbii aktivní od 60. let (kořeny v občanské válce La Violencia). V současnosti čítá přibližně na 9 tisíc členů a v 90. letech ovládala kolem 40 % venkovských oblastí Kolumbie (Hodgson, 2000).

²⁹ „*Ejército de Liberación Nacional*“ je evolucionistická strana fungující od roku 1964. Její členové se hlásí k marxismu a bojují na straně FARC proti vládě a polovojenské organizaci AUC.

2.2.1 Odhady příjmů z kokainového průmyslu a jejich distribuce

Na konci 80. let a počátkem 90. let byly publikovány studie různých autorů (Whynes, 1991; MacDonald, 1989; Adelman, 1994) zabývající se příjmy z obchodu s kokainem v Kolumbii (Thoumi, 1992). Výsledky se od sebe výrazně lišily a nebyly moc důvěryhodné z důvodu nedostatku věrohodných a špatně dosažitelných dat. I přes nespolehlivost údajů tyto studie pomohly vzbudit zájem o problematiku příjmů z prodeje drog v kolumbijské ekonomice (Steiner, 1998). Podle Steinera (1998) podíl ilegálního drogového průmyslu na kolumbijském HDP byl pouze 3 % a tvořil 25 % kolumbijského exportovaného zboží (Moreno-Sanchez, Kraybill, Thomas, 2003; Garcia, 2003).

Roku 1988 Goméz publikoval studii, ve které uvádí, že 50 % kokainu bylo prodáno velkoobchodně v kolumbijských přístavech a zbylá polovina byla distribuována na americký trh (Steiner, 1998). Právě Gomézovy studie se staly základem pro práci Kalmanovitz, jehož odhady ročních příjmů z obchodu s kokainem se pohybují od 1,84 miliard amerických dolarů v letech 1981–1982 do 4,08 miliard dolarů v období 1987–1991 (Steiner, 1998). Podle Rochy (1997) se čistý příjem z exportu kokainu pohyboval od 294 milionu dolarů do 4,62 miliard dolarů v období 1983–1994 (viz Tabulka 1). Steiner roku 1998 publikoval své odhady příjmů z kokainu pro období mezi lety 1987–1995. Průměrný čistý příjem pro toto období odhadoval na 1,6 miliard dolarů. Dále uvádí, že před rokem 1987 byly příjmy vyšší, ale méně stabilní (Steiner, 1998).

Tabulka 1 Odhady příjmů z exportu kokainu v Kolumbii (miliony dolarů, roční průměr)

Rok	GSM ³⁰	Kalmanovitz	Sarmiento	Rocha
1976–80		1848		
1981–82	2854,5	3840	2031–4188	
1983–86	1528	4080	1496–3273	939–3579
1987–91	684	3869		473–4624
1992–94				294–2982

Zdroj: Steiner, 1998

³⁰ Údaje použité z výzkumu Goméze a Santa Marii (Steiner, 1998).

Příjmy z prodeje kokainu na velkoobchodních trzích bývají dále přerozdělovány i mezi guerrilové skupiny v podobě daní, které guerrily od farmářů vybírají za poskytnutí ochrany před státem. Dle Vargase (2002), který čerpal ze studie z roku 1998, byl celkový objem příjmů guerril z ilegálních aktivit pro období 1991–1996 odhadován na 2,4 miliard amerických dolarů. Z toho roční příjem vybraný z daní tvořil přibližně 152 milionů dolarů. Dalšími zdroji příjmů levicových skupin v období 1991–1996 byly únosy (525 milionů dolarů), krádeže a vydírání (657 milionů dolarů) a praní špinavých peněz (151 milionů dolarů) (Vargas, 2002).

Z krátkodobého hlediska ilegální obchod s kokainem a drogami obecně generuje větší příjem pro rolníky na venkově, kteří si tak mohou zajistit své základní potřeby. Z dlouhodobého hlediska však zvyšuje nerovnost v distribuci příjmů mezi zemědělci a těmi nejbohatšími v zemi. Suma, kterou rolníci získají za vypěstovanou koku je jen malým zlomkem ceny, kterou obchodníci s drogami utrží za prodaný kokain na mezinárodním trhu (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006). Podle údajů Mezinárodního měnového fondu (2001) pro rok 1995 si 20 % nejbohatších v Kolumbii rozdělilo 60 % všech příjmů v zemi, zatímco 20 % nejchudších pouze 2 % z celkového příjmu. Podle odhadů Alvára Uribeho z roku 2000 se čistý roční příjem zemědělců pěstující koku pohyboval přibližně od 1 600 do 3 900 amerických dolarů bez odečtení nákladů na pracovní sílu, kterou většinou tvořili rodinní příslušníci (Moreno-Sanchez, Kraybill, Thompson, 2003).

2.2.2 Repatriace³¹ příjmů

Jedním z hlavních cílů nejen drogového průmyslu je získat co největší množství zahraniční měny a její následná repatriace. Avšak můžeme se pouze domnívat, kolik nelegálně získaného kapitálu bylo repatriováno zpět do Kolumbie a jaký objem zůstal v mezinárodním oběhu. Nejčastějším způsobem jak legalizovat kapitál získaný prodejem kokainu v zahraničí je praní špinavých peněz³². Drogoví obchodníci vydělané narkodolary po převodu na domácí měnu využili ke koupi již existujících budov, k nákupu městských pozemků a nejčastěji k nákupu venkovských ploch.

---

³¹ Repatriace je odborný název pro převod peněz ze zahraničí do země původu.

³² Praní špinavých peněz je termín užívaný při legalizaci výnosů z trestné činnosti (v případě Kolumbie legalizace příjmů z exportu drog).

V 70. a 80. letech do doby, kdy se vláda pokoušela prosadit zákon proti praní špinavých peněz, docházelo k této činnosti v Kolumbii více otevřeně, protože obchodníci s drogami se nelegálně získaný kapitál nesnažili skrýt a peníze jednoduše investovali do nákupu nemovitostí (Thoumi, 2003). Kvůli těmto okolnostem nebyl obchod s pašovaným zbožím (a praní špinavých peněz) v Kolumbii dlouhou dobu považován za nezákonnou činnost. Byl velmi častou aktivitou, která zničila mezi lidmi jakékoliv předsudky, že by tato aktivita mohla být špatná a mělo by se proti ní bojovat. Nakonec v polovině 90. let vláda zakročila a vytvořila zákon, ve kterém ustanovila praní špinavých peněz zločinem (Thoumi, 2003). Dále byla stanovena daň na manipulaci se zahraniční měnou mezi paralelními trhy, která zvyšuje náklady repatriace kapitálu skrz kapitálové účty (Garcia, 2003). Mezinárodní organizace legálně obchodující na kolumbijském trhu, mohou být lehce identifikovány, a proto je pro ně obtížné zapojit se do praní špinavých peněz. Tímto nástrojem se vláda snaží redukovat množství ilegálně získaného kapitálu a pašovaného zboží přicházejícího do Kolumbie (Garcia, 2003).

Množství odhadovaných repatriovaných příjmů v posledních 30 letech minulého století se měnilo podle situace na mezinárodních trzích. Odhady dle Garcii (2003) se pohybují okolo 4,4 % kolumbijského HDP mezi lety 1982–2000 s výrazným poklesem v druhé polovině 90. let na průměrných 2,6 %. Dále Garcia uvádí, že tři čtvrtiny čistých příjmů z drogového průmyslu (asi 3 % z HDP) bylo repatriováno převodem peněz ze zahraničí nebo dovozem zboží a jeho následným prodejem na černém trhu za nízké ceny, což mělo vliv na snížení odbytu domácích výrobků.

V obchodu s kontrabandem má Kolumbie dlouhou tradici. V 50. letech bylo pašování spotřebního zboží dokonce neúmyslně institucionalizováno³³. Byly vytvořeny zóny volného obchodu³⁴, do kterých mohlo být snadno dovezeno zboží nakoupené za peníze získané z prodeje drog v zahraničí a dále z těchto zón pašováno do země (Thoumi, 1992). Stojí za zmínku i to, že Kolumbie, jako jedna z mála zemí, má

---

³³ Kolumbijská vláda se snažila podpořit rozvoj ostrova Svatého Ondřeje a Providence (u pobřeží Nikaraguy) a vybudovala zde volnou zónu, ze které si kolumbijští turisté mohli dovést do země určité množství zboží bez placení daně. To podpořilo skupiny, které se specializovaly na dovoz kontrabandu do Kolumbie.

³⁴ Tzv. „free zones“, což jsou oblasti, ve kterých platí zvláštní ekonomický režim, který umožňuje daňová, celní, investiční a úvěrová zvýhodnění. V dnešní době v Kolumbii existuje 10 zón volného obchodu.

zkušenost s ilegálním vývozem vlastního zboží především továrenských výrobků, dobytka, kávy a smaragdů do Venezuely a Ekvádoru. Nebylo výjimkou, že se pašeráci smaragdů v 70. letech zapojili do obchodu s marihuanou a v následující dekádě se stali obchodníky na trhu s kokainem a využili tak své dlouholeté zkušenosti při vývozu a prodeji narkotik na černém trhu (Thoumi, 1992).

2.3 Dopady ve venkovských oblastech

2.3.1 Zaměstnanost a změny v pěstování

Největší dopady ilegálního obchodu s kokainem byly znatelné ve venkovských oblastech. Rozvoj obchodu s kokainem napomohl k vytvoření nového sektoru, nových pracovních míst³⁵ pro rolníky, kterým zapojení do tohoto odvětví přineslo větší zisky, ale z dlouhodobého hlediska došlo ke kolapsu hodnoty pozemků, zvýšení nezaměstnanosti a především ke vzniku ozbrojeného konfliktu, který, jak se mnoho odborníků shoduje (Thoumi, 2003; Garcia, 2003; Angrist, Kugler, 2008), měl na ekonomickou a společenskou situaci v Kolumbii větší vliv, než samotný obchod s kokainem.

Hlavní změnou, která po „boomu“³⁶ obchodu s kokainem na venkově nastala, bylo nahrazení legálních zemědělských komodit (především kávy) pěstováním koky (Thoumi, 2003). Příčinou byl, podle Vellinga (2000; citováno dle Holmes, Gutiérrez de Piñeres), rozvoj na lokálních, státních i mezinárodních trzích, což způsobilo, že pěstitelé kávy dále nemohli konkurovat nižším cenám produktů ze zahraničí. Aby kolumbijští farmáři nahradili klesající příjmy, nezbylo jim nic jiného, než se do drogového průmyslu zapojit. V Kolumbii bylo typické, že se káva pěstovala na malých farmách, které zaměstnávaly okolo jednoho milionu lidí. Naproti tomu plantážnictví koky a jiných drog zaměstnávalo pouze malý počet zemědělců³⁷ (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006). Proto pěstování koky a produkce kokainové pasty nedokázala pokrýt

---

³⁵ Podle Uribeho během druhé poloviny 90. let, kdy bylo pěstování koky na svém vrcholu, kokové farmy a produkce kokainové pasty vytvořily 40 000 pracovních míst ročně (Garcia, 2003).

³⁶ Počet pěstitelů koky se zvýšil o 21,98 % mezi lety 1995–2000 (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006).

³⁷ Zaměstnanost na kokových plantážích byla asi 6,7 % v porovnání s 12 % na kávových farmách (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006)

poptávku volné pracovní síly, která rostla důsledkem úpadku textilního průmyslu v Medelínu a zánikem velkého množství kávových farem.

V závislosti na změnách nabídky a poptávky po koce a kokainu (jako u každé jiné plodiny nebo suroviny) docházelo k fluktuaci ceny. První pokles ceny kokainu byl zaznamenán na konci 70. let důsledkem bojů o vývozní trhy v USA mezi kartely v Cali a Medelínu (Arnson, 2000). Mezi lety 1982–1983 se na trhu objevily nové kartely a nabídka převyšovala poptávku po droze, tudíž její cena opět poklesla. Dalšími obdobími snížení poptávky po kokainu byl konec let osmdesátých, kdy se zpřísnila kontrola drogového obchodu, a počátek let devadesátých (Arnson, 2000). V tomto období byl poražen Medelínský kartel a zároveň vzrostla produkce jiných drog. Avšak i přesto, že se cena koky v některých obdobích dostala pod cenu kávy, rolníci nadále zůstali u jejího pěstování, které je jednodušší, snadnější na přepravu i uskladnění a její odbyt byl zaručen již ve vybudovaných distribučních kanálech (Franko, 1999; citováno dle Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006).

2.3.2 Vlastnictví půdy

Růstem kokainového průmyslu došlo ke změnám ve struktuře zemědělské výroby. Zatímco repatriace zisků z obchodu s kokainem výrazně ovlivnila investice do nákupu venkovských pozemků a tím došlo ke změnám ve vlastnictví půdy (Garcia, 2003). Ilegálně získaná zahraniční měna (převedená na domácí měnu peso) byla většinou repatriována již zmíněnými třemi způsoby: (1) nákupem menších již existujících drogových podniků, (2) nákupem pozemků ve městech³⁸ a nejčastěji (3) nákupem pozemků na venkově (Thoumi, 2003).

Zájem o půdu v odlehlých venkovských oblastech vzrostl během 80. let, kdy se obchodníci snažili výhodně investovat ilegální příjmy. Odhaduje se, že za nelegální peníze bylo nakoupeno 4–5 milionu hektarů zemědělské půdy, což znamenalo přibližně 10 % obdělávací plochy země (Reyes, 1997; citováno dle Thoumi, 2003). Na základě výzkumu Sarmienta a Morena (1990) bylo 8–23 % repatriovaných zisků použito k nákupu asi 5 % obdělávané půdy v Cauce a Antioquie (Holmes, Gutiérrez de Piñeres,

---

³⁸ Nákup pozemků ve městech byl složitým procesem. Spíše se jednalo o praní špinavých peněz jednotlivci než kartely (Thoumi, 2003).

2006). Pozdější investice do nákupu pozemků nebyly tak vysoké z důvodu menší úrodnosti volné půdy (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006).

2.4 *Politické a sociální dopady*

I přesto, že se Kolumbie důsledkem ilegálního obchodu ocitla v ekonomické krizi a obchod s kokainem měl negativní dopad na zaměstnanost a růst HDP, mnohem závažněji se podílel na prohloubení politické a sociální krize v zemi. Dle Thoumiho (2003, 191) „drogový průmysl působí jako katalyzátor urychlující a zhoršující již započatý proces rozkladu společnosti“.

Zisky z drogového průmyslu umožnily guerrilám a jejich konkurenčním polovojenským skupinám financovat nákupy moderních zbraní, které poté využily v ozbrojených střetech mezi sebou nebo s kolumbijskou armádou. Paramilitární skupiny (tzv. „*self-defence community groups*“³⁹), jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, vznikly jako obrana proti sílícímu násilí ze strany guerril proti drogovým obchodníkům, kteří díky ilegálnímu obchodu bohatli a investovali své finanční prostředky do nákupu půdy ve venkovských oblastech (Thoumi, 2003). Jejich jednání bylo nejprve vládou podporováno. Ke konci 80. let však násilí polovojenských skupin začalo narůstat. Od té doby jim bylo přezdíváno „eskadry smrti“, které se nezbavovaly pouze příslušníků levicového hnutí, ale i rolníků a dělníků na venkově, kteří sympatizovali s politickými názory guerril. Proto je vláda⁴⁰ roku 1989 prohlásila nelegálními organizacemi (Holmes, Gutiérrez de Piñeres; 2006). Podle organizací zabývajících se lidskými právy (např. Human Right Watch, Amnesty International, CINEP⁴¹) 80 % násilností na venkově měly na svědomí právě paramilitární skupiny (Holmes, Gutiérrez de Piñeres, 2006). Trauma, které v mnoha Kolumbijscích zůstává po ztrátě někoho blízkého

---

³⁹ Vznik první polovojenské skupiny pod názvem „Smrt únoscům“ („*Death to Kidnappers*“) byl reakcí na únos Marthy Ochoaové (nejmladší sestry bratrů Ochoaových angažujících se v Medelínském kartelu). Guerrilová skupina M-19 požadovala výkupné 15 milionů americký dolarů, což si rodina nenechala líbit a zmobilizovala na 220 obchodníku s kokainem (Chepesiuk, 1999). V 90. letech se počet členů paramilitárních skupin značně rozšířil a byla vytvořena národní organizace „Sjednocené sebeobrané síly Kolumbie“ („*Autodefensas Unidas de Colombia*“, dále jen AUC). Organizaci založil Carlos Castaño se svými bratry po únosu a zabití jeho otce guerrilovou organizací FARC (Chepesiuk, 1999).

⁴⁰ V této době prezidentskou funkci zastával Virgilio Barco Vargas (1986–1990). Byl velkým odpůrcem drogového průmyslu a tvrdě bojoval proti obchodníkům s kokainem. Dále se snažil o obnovení mírového jednání s levicovými guerrilami.

⁴¹ „Centrum pro výzkum a všeobecné vzdělávání“ („*Center for Investigation and Popular Education*“) je kolumbijská organizace založená v 60. letech jezuity a jejím hlavním posláním je prosazování spravedlnosti ve společnosti, lidských práv a budování míru.

důsledkem konfliktu, je podle Thoumiho (2007, 21) „velkou překážkou pro vývoj mírového řešení konfliktu“.

Stupňující násilí zapříčiněné bojem o kontrolu nad co největším územím mezi levicovými guerrilami a „paras“ ovlivňuje životy všech obyvatel dodnes. Zkušenosti venkovského obyvatelstva se však od těch, kterým musí čelit urbánní populace, poněkud liší. Paramilitární skupiny mají na svědomí brutální likvidování civilistů na venkově, aby si zajistily nová území pro své ranče (LeGrande, 2003). Naopak pro městskou populaci (především střední třída a elity) jsou hrozbou únosy kvůli výkupnému, odříznutí od dodávek elektřiny nebo pitné vody guerrilami (LeGrande, 2003). Nejohroženější skupinou jsou však v kolumbijské společnosti maloměstští prodavači, venkovští podnikatelé a zemědělci vlastníci středně velké farmy, kteří musí čelit teroru z obou stran. Nelze se proto divit, že je Kolumbie v dnešní době jednou z nejnebezpečnějších zemí světa, ve které se denně odehraje 10 únosů kvůli výkupnému (Fratepietro, 2001). Vražda je zde nejčastější příčinou úmrtí mužů v produktivním věku (18–45 let) a druhou nejčastější u žen (LeGrande, 2003). V období největšího rozvoje kokainového průmyslu mezi lety 1985–1999 přes dva miliony Kolumbijců byly nuceny ze strachu o holé životy a kvůli rostoucímu násilí opustit své domovy (Cameron, Curtis-Evans, 2000).

Spravedlnost nutná pro efektivní fungování státu je v Kolumbii silně zastíněna korupcí a zastrašováním soudců. Proto se většina zločinů (únosy, vraždy, vydírání, krádeže) před soud nikdy nedostane. Garcia (2003) uvádí, že na správu soudní moci a ochranná opatření bylo v polovině 90. let vynaloženo až 4,5 % z HDP Kolumbie. Tyto finance mohly být daleko lépe investovány například do ekonomického rozvoje nebo rozvoje společnosti. Dále u obyvatel vzrostla sociální tolerance k brutálnímu kriminálnímu a deviantnímu chování ve společnosti, protože již zcela ztratili důvěru ve vládní instituce a jejich schopnost toto jednání zastavit a zřídit v zemi pořádek. Neschopnost vlády zajistit fungování státu má své historické kořeny v dlouhotrvající absenci strany se silnou vůdčí ideologií. Většina politických stran byla postavena pouze na lokálních lídrech bez centrálních organizací (Thoumi, 2003).

Je jisté, že válečné konflikty nejsou pro Kolumbijce ničím neobvyklým. Násilí, které provází historii země od jejího vzniku a dotýká se všech obyvatel již od útlého dětství, způsobilo mezi Kolumbijci pokles hodnoty lidského života. Obchodníci s kokainem (ale i jiné skupiny obyvatel) se proto častěji uchýlí k fyzickému nátlaku vůči nepříteli, což je pro ně rychlejší a snadnější způsob, než aby volili bezkonfliktní vyjednávání (Thoumi, 1992).

3 Politiky proti pěstování koky a ilegálnímu obchodu s kokainem

Zatímco pěstování koky a produkce kokainu během 80. a 90. let stále rostla a Kolumbie dosáhla vrcholu v jejich produkci, počátkem nového tisíciletí kultivace koky začala klesat. Podle údajů z výzkumu „Kanceláře OSN pro drogy a kriminalitu“ („*UN Office on Drugs and Crime*“, 2010; dále jen UNODC) v roce 2009 plocha osetá kokou tvořila 68 000 hektarů. Vzhledem k roku 2008 (81 000 ha) byl zaznamenán pokles o 16 % a snížení o 60 % při porovnání s rokem 1999, kdy koka zabírala největší plochu zemědělské půdy v Kolumbii (UNODC, 2010). Příčiny tohoto poklesu můžeme hledat v sílící snaze bojovat proti pěstování drogy a exportu kokainu ze strany Spojených států, posílení vlády v oblastech jejího pěstování a zvyšující se státní podpoře sociálních rozvojových programů ve venkovských oblastech. Pěstování koky se také pro farmáře stalo riskantnějším a méně výnosným zaměstnáním. Celkový příjem z kokainového průmyslu poklesl o 21 % na půl miliardy dolarů, což představuje přibližně 0,2 % kolumbijského HDP (UNODC, 2010). Podle údajů z roku 2009 si dnes farmář pěstováním koky vydělá pouze 1 dolar za den (UNODC, 2010).

Z výše uvedených údajů publikovaných UNODC se zdá být boj proti pěstování koky a obchodu s kokainem v Kolumbii úspěšný. V závislosti na těchto pozitivních výsledcích bych se v této kapitole hlouběji zaměřila na počátky boje s drogami v Kolumbii a na politiky a alternativní programy zaměřené na redukci koky. Zda jsou natolik úspěšné, jak Spojené státy a agentury OSN ve svých zprávách interpretují.

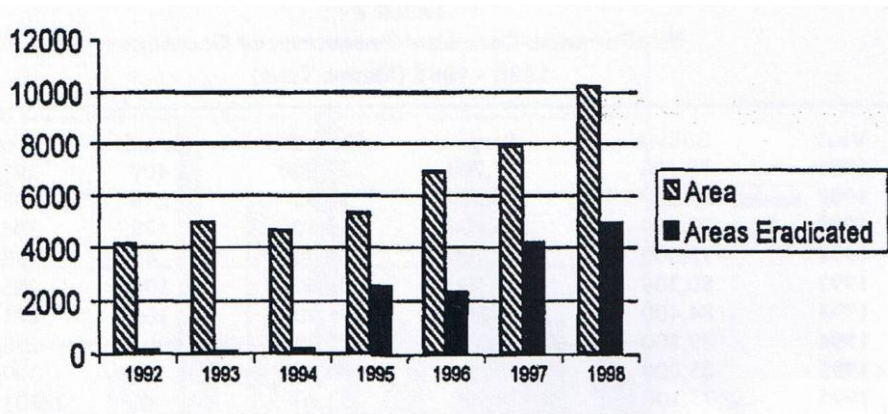
3.1 Počátek boje proti obchodu s kokainem v Andském regionu

Již na konci 70. let Spojené státy americké spolupracovaly s Kolumbií v boji proti obchodu s drogami (marihuanou, později kokainem). Až o 20 let později však došlo k zintenzivnění činnosti a rozšíření zájmu zapojit se do boje proti nelegálnímu obchodu i mezi státy Evropské unie (Morris, 2003). Roku 1989 vyhlásila vláda Spojených států amerických pětiletý plán, tzv. Andskou iniciativu, zaměřený na řešení problému produkce koky a kokainu v regionu. Ve stejné době se v Evropě rozpadl Sovětský svaz a právě stupňující zájem USA podílet se na boji proti drogám byl

především z důvodu udržení si vlivu v Latinské Americe (Youngers, 2000). Ten si zpočátku Spojené státy udržovaly nejen výši příspěvků, ale také shodou názorů kolumbijské politiky s názory americké vlády (Morris, 2003). Válka s drogami byla tak zastíracím manévrem pro sílící vliv Spojených států v Andském regionu trvající dodnes.

Politiky kolumbijských prezidentů v období největšího rozkvětu kokových plantáží a produkce kokainu v Kolumbii se v otázce boje s drogami zásadně lišily. Prezident Ernesto Samper vsadil na vzdušnou eradikaci plantáží v tradičních produkčních regionech Peru a Bolívie (Morris, 2003). Tato strategie však měla úplně opačné následky. Místo toho, aby došlo k zastavení výroby kokainu a jeho exportu do Spojených států, kolumbijští pašeráci reagovali na snížení dodávek koky ze zahraničí zvýšením produkce koky na svých plantážích a nově získané půdě. Během Samperova funkčního období (1994–1998) vzrostla plocha osetá kokou ze 45 566 ha na 101 200 ha (Vargas, 2000). Jako hlavní příčinu nárůstu plochy oseté kokou Vargas (2000) uvádí, že vzdušné postřiky nezabránily farmářům koku pěstovat a jejich aplikací došlo pouze k přesunu farmářů z postižených oblastí hlouběji do tropického pralesa a k budování nových polí pro produkci koky.

Graf 3 Plocha osetá kokou vs. plocha zasažená eradikací mezi lety 1992–1998

Zdroj: Vargas, 2000

Naopak prezident Pastrana⁴² zaměřil svou politiku na mírová vyjednávání s guerrilovou organizací FARC (Morris, 2003). Prezident se krátce po své inauguraci roku 1998 osobně setkal s hlavním velitelem levicové organizace FARC Manuelem

⁴² Kandidoval již v roce 1994 proti Ernestu Samperovi, kterého vystřídal až v následujícím funkčním období 1998-2002.

Velezem, známým pod přezdívkou „Tirofijo“. Na tomto setkání se dohodli na vytvoření demilitarizovaného území (viz Obrázek 2) v regionu El Caguán, které bylo oficiálně přiděleno pod správu skupiny FARC. Boje mezi státem a guerrilami zde měly ustát. Avšak během následujících tří let nedošlo k výraznějšímu pokroku v řešení konfliktu a roku 2002 prezident Pastrana oznámil zrušení demilitarizované zóny (Morris, 2003). Neúspěch vyjednávání byl následkem „Plánu Kolumbie“, který probíhal během mírového procesu a který byl silně zaměřený na boj proti guerrilovým organizacím v jižních regionech země a na redukci plantáží koky vzdušnými postřiky, které zasáhly i demilitarizovanou zónu. Sám Pastrana „Plán Kolumbie“ nepodporoval a nechal se slyšet, že by raději viděl Spojené státy investovat do programů, které by farmáře pěstující koku přiměly tuto činnost opustit, než násilnou eradikaci plodiny (Chepesiuk, 1999).

Obrázek 2 Demilitarizované území v regionu El Caguán

Zdroj: Greste, 2002

3.2 „Plán Kolumbie“ 1999–2001

Spojené státy poskytují Kolumbii největší⁴³ obnos financí na boj s drogami. Zvyšující se objem prostředků investovaných na řešení tohoto problém je důsledkem toho, že již od 80. let jsou americké trhy největším odbytí kolumbijského kokainu. Proto zde na konci 90. let vznikl díky iniciativě amerického prezidenta Billa Clintona program s názvem „Plán Kolumbie“ (Morris, 2003). Tato strategie je jednou

⁴³ Kolumbie získává od USA třetí největší obnos finanční pomoci po Egyptu a Izraeli (Hodgson, 2000)

z nejznámějších, ale také velmi často kritizovaných protidrogově zaměřených akcí Spojených států amerických směřující k redukci dopadů obchodu s drogami v USA.

Celkové náklady plánu na období 1999–2001 se vyšplhaly na 7,5 miliard dolarů (Hodgson, 2000). Tyto prostředky byly použity na 5 hlavních cílů: (1) na rozšíření chemických postřiků do jižních oblastí země⁴⁴ (oblasti pod silným vlivem guerrilových skupin), (2) na snahu zabránit nelegální činnosti, (3) na modernizaci kolumbijské policie (poskytnutí modernějších zbraní, výcvik policejních složek), (4) na vytváření rozvojových programů a (5) na poskytnutí podpory při budování sociální a soudní reformy (Messina, Delamater, 2003). Vláda Kolumbie si od plánu slibovala vymýcení ilegálního obchodu s drogami, oživení ekonomiky a konec civilního konfliktu trvajícím 40 let, během kterého svůj domov muselo opustit 4,2 milionů Kolumbijců⁴⁵ (Hodgson, 2000). Realita však byla poněkud odlišná.

Mezi lety 1999–2001 poskytly Spojené státy Kolumbii pomoc ve výši 1,3 miliardy dolarů na boj s drogami, které směřovaly přímo na vojenské účely a to na posílení kolumbijské armády a policie, dodávky vojenského vybavení, posílení inteligence v jejich řadách a na vojenský trénink zkušenými veliteli (Arnson, 2000). Dalších 300 milionů dolarů ze Spojených států bylo poskytnuto ve formě ekonomické pomoci (Morris, 2003). Zbylá část výdajů byla financována z kolumbijského vládního rozpočtu, příspěvků od států Evropské unie⁴⁶, Mezinárodního měnového fondu a Světové banky (Hodgson, 2000).

V roce 2001 v rámci „Plánu Kolumbie“ bylo postřiky zasaženo 84 250 hektarů pěstované koky v zemi (Messina, Delamater, 2003). K vzdušným postřikům byl použit herbicid Roundup⁴⁷ hojně využívaný k ničení plevelů v zemědělství, který byl smíchán s vodou a látkou prodlužující dobu působení a zvyšující průnik glyfosátu do kokových listů. Takto rozsáhlé postřiky úspěšně eradikovaly plantáže s kokou, ale zároveň měly devastující účinky i na životní prostředí a úrodu legálních plodin (např. juka, avokádo, kukuřice, palma) důležitých pro přežití rolníků (Messina, Delamater, 2003).

---

⁴⁴ Departmenty Putumayo, Guaviare a Caqueta produkovaly v roce 2000 68 % objemu kokových listů v Kolumbii.

⁴⁵ Kolumbie je po Súdánu na druhém místě v počtu vnitřně přesídlených osob.

⁴⁶ Evropská unie přislíbila finanční podporu ve výši 300 milionů dolarů, ale zakázala jejich využití k vojenským účelům (poskytnutí zbraní, vojenský výcvik apod.) (Morris, 2003).

⁴⁷ Roundup je ochranná známka pro totální herbicidy vyráběné americkou firmou Monsanto.

V roce 2003 došlo ke snížení plochy oseté kokou na 86 000 hektarů. V porovnání s rokem 2000, kdy kokové plantáže zaujímaly asi 163 300 hektarů kolumbijské půdy, se plocha zmenšila o více než 50 % (The Economist, 2005). Avšak úspěch postřiků z počátku nového tisíciletí byl vystřídán pouze mírným poklesem o 7 % v roce 2004 na 80 000 hektarů, zatímco 136 000 hektarů bylo postřiky zasaženo (The Economist, 2005). Tato data poukazují na to, že vzdušné postřiky byly v eradikaci plantáží koky do jisté míry úspěšné. Zároveň však zničily jediný zdroj obživy rolníkům zapojených do drogového průmyslu, ale i těch pěstujících legální plodiny. Aby lidé spoléhající na zisky z produkce koky získali prostředky k obstarání základních potřeb, přesunuli se dále do vnitrozemí do džungle. Znovu začali koku pěstovat, avšak ve větším množství, aby se pojistili, že alespoň část úrody ochrání, pokud by došlo znovu k postřikům. K těmto přesunům zemědělců došlo již před „Plánem Kolumbie“ například v Putumayu, kde se zvýšila plocha osetá kokou důsledkem postřiků v sousedním departmentu Guaviare v letech 1997–1998 (Hodgson, 2000). Operace na zničení koky proběhly také v departmentu Caqueta, kde eradikace měla mnohem větší intenzitu. Podle slov místního ombudsmana Hevera Gomeze „postřiky způsobily přesun postižených farmářů a měly obrovské dopady na životní prostředí“ (Hodgson, 2000, 42). Jak můžeme vidět v Tabulce 2 během let 1998–2001 se plocha využívaná k pěstování koky, i přes eradikační úsilí, zvýšila o 68 000 hektarů (Ford, 2003).

Tabulka 2 Odhady plochy, na které byla pěstována koka, roční nárůst rozlohy kokových plantáží (v procentech) a plocha, na níž byla úroda zničena (v hektarech)

Rok	Plocha osázená kokou (ha)	Nárůst (%)	Eradikovaná plocha koky (ha)
1998	101 800	28	49 641
1999	122 500	20	39 113
2000	136 200	11	42 283
2001	169 800	25	77 165

Poznámka: Údaje jsou uvedeny pro období mezi lety 1998–2001

Zdroj: Ford, 2003

Obchodníci s kokainem na sílící snahy koku eradikovat reagovali zdvojnásobením až ztrojnásobením výkupních cen plodiny a tím přispěli ke zvětšení výměry plochy připadající na její pěstování (Moreno-Sanchez, Kraybill, Thompson,

2003). Dle studie R. Moreno-Sancheze, D. Kraybilla a S. Thompsona (2003) ze státní univerzity Columbus (Ohio) za neúspěchem „Plánu Kolumbie“ stály klesající národní i mezinárodní ceny kávy, což podporovalo farmáře k pěstování koky, růst chudoby ve venkovských oblastech, vzdání se některých regionů kolumbijskou vládou, nespravedlivé rozdělení půdy, přítomnost guerril a polovojenských skupin a občanské nepokoje.

Plán Spojených států, jak jsem již uvedla, je velmi často kritizován rolníky, kterých se eradikace dotkla nejvíce, protože je ve většině případů produkce koky jejich jediným příjmem, avšak i příslušníky FARC, ELN a AUC, které z ilegálního obchodu získávají prostředky k financování boje mezi sebou a státem. Negativní ohlasy se objevily i mezi vědci, kolumbijskými pozorovateli nebo politiky ze sousedních i vzdálených států. Vůdci guerrilové organizace FARC obvinili Spojené státy americké, že „Plán Kolumbie“ je pouze krycí manévr pro jejich snahu zničit nejstarší povstaleckou levicovou armádu na jižní polokouli (Hodgson, 2000). Argumentem pro toto tvrzení byla cílená intervence USA do jižních regionů, ve kterých je větší presence guerrilových skupin. Paradoxním se může zdát to, že většina obchodu s kokainem a násilností je v rukou paramilitárních organizací vyskytujících se v severních departmentech Kolumbie. Dále byla kritizována výše finančních prostředků na dodávky technického vybavení⁴⁸, vojenský trénink policistů i vojáků, které přispívají na zvýšení militarizace státu a společnosti a nevedou k mírovému řešení konfliktu (Hodgson, 2000).

Vlna protestů proti plánu vyvstala i mezi odborníky na životní prostředí, kteří kritizovali slova Ministerstva zemědělství Spojených států amerických, že použití glyfosátů je pro člověka neškodné a potvrdili, že aplikace herbicidů ke vzdušným postřikům má negativní účinky jak na člověka, tak na životní prostředí (Hodgson, 2000). Dalším problémem je, že redukce kokových plantáží v Kolumbii může vést k přesunu pěstitelů přes hranice do Ekvádoru nebo Venezuely, což vede pouze k přesunu problémů spojených s pěstováním koky na vlády sousedních států a nepřispívá k řešení problematiky drog na mezinárodní úrovni.

---

⁴⁸ Nejnákladnější položkou bylo zapůjčení 63 vojenských helikoptér v ceně okolo 400 milionů dolarů (Hodgson, 2000).

3.3 Uribeho politika

Hlavní prioritou prvního čtyřletého prezidentského období Alvára Uribeho⁴⁹ byla politika domácí bezpečnosti⁵⁰, proto se soustředil především na boj s terorismem a obchod s drogami. Cílem bylo potlačit, v nejlepším případě porazit, tři hlavní ozbrojené skupiny ELN, FARC a AUC. Tyto skupiny mají přímé či nepřímé vazby na obchod s kokainem a jejich násilí brání rozvoji společnosti. Hned po převzetí moci Uribe zintenzivnil vojenské operace proti těmto skupinám za finanční podpory USA. Sám v interview „*Talking Point*“⁵¹ pro BBC přiznal: „Je potřeba bojovat i proti nespravedlnosti ve společnosti, ale aby k tomu mohlo dojít, je nutné dosáhnout míru, protože bez míru do země nepřicházejí investice potřebné k rozvoji společnosti“ (BBC, 2004). I přesto, že došlo k oslabení guerrilových skupin a Kolumbie znovu získala kontrolu na významné části svého území, teroristické jednotky nebyly zcela poraženy.

Zároveň při jeho usednutí na prezidentský post roku 2002 proběhly největší a nejagresivnější postřiky k vyhubení koky po celém území Kolumbie (za jeho velké podpory). Plocha zasažená eradikací v roce 2002 vzrostla k 130 tisícům hektarů, což bylo o 30 % více než předchozí rok (Messina, Delamater, 2003). Prezident Uribe se netajil tím, že je velkým příznivcem „Plánu Kolumbie“ a po skončení první fáze mu americký prezident George W. Bush přislíbil další finanční pomoc v boji proti drogám a tím i proti povstaleckým skupinám. Avšak jak se ukázalo, tolik přeceňované vzdušné postřiky působily spíše opačným způsobem, než bylo původně zamýšleno a prezident Uribe zvolil novou strategii v boji proti pěstování koky, která je primární, tedy nezbytnou, surovinou při výrobě kokainu.

Prezident vsadil na ruční vytrhávání rostliny, které bylo dříve praktikováno v národních parcích, kde jsou chemické postřiky zakázány (The Economist, 2005). Podle Luise Alfonse Hoyose, poradce dnes již bývalého prezidenta, je manuální

---

⁴⁹ Narodil se a vyrostl v Medelínu v konzervativní rodině, která měla vazby na drogový obchod (Brittain, 2008). V letech 1982-83 byl starostou Medelínu.

⁵⁰ Základním principem politiky domácí bezpečnosti prezidenta Uribeho bylo ustanovit a obnovit vládu zákonů v zemi a ochrana obyvatel. Tato bezpečnostní strategie neměla být zajištěna pouze vojensky. Uribe se zaměřil na boj s ilegálními guerrilovými skupinami, které byly po útocích z 11. září 2001 označeny americkou vládou teroristickými organizacemi (Ulloa, 2003).

⁵¹ Debata, ve které mohou klást otázky lidé z celého světa, pořádaná BBC.

eradikace v porovnání s postřiky⁵² levnější (350 dolarů/ha), mnohem šetrnější k životnímu prostředí, ale také účinnější. Při manuální eradikaci je rostlina úplně zničena a pro farmáře to znamená další náklady, pokud by chtěli koku znovu začít pěstovat. Cílem roku 2005 byla ruční likvidace 30 000 hektarů koky (The Economist, 2005). Pracovní silou manuální eradikace koky byly většinou rolníci⁵³ a dřívější členové jak levicových guerril, tak paramilitárních skupin, kteří se nechtěli dále podílet na ilegální činnosti. Těmto pracovníkům bylo nabídnuto ubytování v táborech, kde jim byla zajištěna policejní ochrana před odpůrci eradikace (The Economist, 2005). Nevýhodou této šetrné iniciativy bylo, že prezident nenabídl farmářům pěstujícím koku alternativní zdroj obživy po jejím vyplenění. Úspěšnost ruční eradikace poklesla se snížením kolumbijského rozpočtu a následkem násilných akcí ozbrojených skupin proti eradikaci (ICG, 2010).

Podle poslední zprávy UNODC z roku 2010 bylo během roku 2009 manuálně eradikováno 60 544 hektarů koky a vzdušnou eradikací bylo zasaženo 104 771 hektarů půdy. K největšímu poklesu pěstované koky došlo v departmentu Putumayo, Nariño a Antioquia⁵⁴ při porovnání let 2008 a 2009. Dle „Mezinárodní krizové skupiny“ („*International Crisis Group*“, 2010; dále jen ICG) opět není jasné, zda pokles v kultivaci koky zaznamenaný mezi lety 2007–2009 je důsledkem dlouhodobého trendu poklesu, nebo pouze změnou oblastí, které jsou kokou osety. Spíše se přiklání k tomu názoru, že docházelo k přesunům farmářů a jejich polí z jedné oblasti do druhé, než k přímému úbytku plantáží ilegálních plodin.

3.4 Alternativní rozvojové programy na redukci koky v Kolumbii

Velmi důležitou roli v boji proti pěstování koky a následné produkci kokainu přikládám programům, které se snaží nabídnout farmářům možnosti jak se uživit i jiným způsobem, než pěstováním nelegálních plodin. Mnoho kolumbijských farmářů je na pěstování koky závislých důsledkem toho, že kultivací legálních plodin si nejsou

---

⁵² Při využití herbicidu Roundup je zapotřebí asi 13,5 litru na jeden hektar (Vargas, 2002). Do nákladů při vzdušné eradikaci však musíme započítat jeho opakované použití, které je nutné k vyhubení rostliny, palivo spotřebované při jeho aplikaci a náklady na pracovní sílu (The Economist, 2005).

⁵³ Byly vytvořeny „mobilní eradikační skupiny“ („*Mobile Eradication Groups*“), které jsou podporovány protidrogovou policií a armádními složkami (UNODC, 2010).

⁵⁴ V Putumayu úbytek o 4 342 ha, v Nariño 3 184 ha a v Antioquie byl zaznamenan pokles o 1 502 ha (UNODC, 2010).

schopni zajistit základní životní potřeby. Při vládě prezidenta Uribeho, kdy bylo k eradikaci koky hojně využíváno vzdušných postřiků, se mnoho zemědělců shodlo, že by dobrovolně přistoupili ke zničení svých plantáží s kokou, pokud by jim byla nabídnuta alternativa na zajištění svých základních potřeb (Hodgson, 2000).

Myšlenka poskytování náhradních možností farmářům vlastnícím plantáže s kokou se stala skutečností roku 1985, ve kterém byly implementovány první alternativní rozvojové programy. Jejich cílem bylo poskytnout farmářům a jejich rodinám náhradní příležitosti pro zajištění živobytí a dosažení udržitelného příjmu (UNODC, 2011). Alternativní rozvoj je podle „Akčního plánu pro mezinárodní spolupráci v otázkách řešení eradikace ilegálních plodin a alternativního rozvoje“ („*Action Plan on International Cooperation on the Eradication of Illicit Drug Crops and on Alternative Development*“⁵⁵) charakterizován jako:

proces pro prevenci a eliminaci nezákonného pěstování rostlin obsahující psychotropní látky prostřednictvím specificky navržených opatření v souladu s udržitelným národním ekonomickým růstem a udržitelným rozvojem, podporující úsilí v zemích proti drogám bojovat, pomáhající rozpoznat jednotlivé socio-kulturní charakteristiky komunit a skupin, které jsou cílem alternativního rozvoje a postupovat v souladu s rámcem komplexního a trvalého řešení problematiky ilegálních drog.

Programy doplňovaly manuální a vzdušnou eradikaci, u kterých se později ukázalo, že samy o sobě k zastavení produkce kokainu a společenskému rozvoji v zemi stačit nebudou. Prvním místem pro rozvojový program se stal department Cauca⁵⁶, ve kterém se bavlna stala pro farmáře alternativou k pěstování koky. Následně v roce 1990 odstartovaly další programy v departmentech Guaviare, Caqueta a Putumayo (Parham et al., 1994). Typickými znaky oblastí, ve kterých je koka mezi farmáři rozšířená a jsou středem zájmu rozvojových programů je jejich izolovanost od velkých center, zaostalost, chudoba, těžko dostupné trhy kvůli špatné infrastruktuře, etnické nepokoje a vysoký stupeň násilí (UNODC, 2011). Investice na alternativní rozvojové programy v roce 2009 činily 117 milionů dolarů, avšak jejich udržitelnost není možná bez

---

⁵⁵ Definice alternativního rozvoje byla schválena roku 1998 mimořádným zasedáním „Valného shromáždění Organizace spojených národů v otázce drog“ („*UN General Assembly Special Session on Drugs*“, UNGASS) (UNODC, 2011).

⁵⁶ Do projektu „Bavlna pro život“ („*Silk for Life*“) bylo zapojeno okolo 300 rodinných farem ze dvou malých měst. Projekt byl sponzorován Wisconsinskou „Farmářskou nadací“ („*Farmers Foundation*“) a farmářům nabídl technickou pomoc, úvěry a pomoc při marketingu (Parham a kol., 1994).

zajištění ochrany a veřejných služeb pro komunity, které se na programech podílejí (ICG, 2010). Ze strany domorodých komunit vzešla také kritika vzdušných postřiků, které nejen, že likvidují ilegální plodiny, ale negativní dopady mají i na jejich nově vybudované plantáže kávy, manioku, či banánů a brání tak úspěšnému rozvoji jejich podnikání.

UNODC se v Kolumbii v oblasti realizace alternativních rozvojových projektů angažuje již od roku 1986. Programy podporované UNODC se přímo dotkly 8 000 kolumbijských rodin a přispěly k úspěšné likvidaci více než 6 000 hektarů koky. Projekty jsou především zaměřeny na nahrazení ilegálních plodin rostlinami legálními, na prevenci proti jejich pěstování, na zajištění dlouhodobé udržitelnosti plantáží s alternativními plodinami, na ochranu životního prostředí a participaci domorodých komunit. Jeden z projektů UNODC zaměřující se na ochranu environmentální a kulturní rozmanitosti probíhá na severu země mezi domorodými komunitami obývající pohoří Sierra Nevada de Santa Marta. Rodiny se učí, jak lze využít příjem získaný legálními aktivitami a technologiemi šetrnými k životnímu prostředí. Dalšími místy pro podobné projekty se staly departmenty Antioquia, Nariño, Chocó nebo Norte de Santander (UNODC, 2011).

Hlavním cílem programu „Rodiny strážci lesa“ („*Forest Warden Families*“), který je pod dohledem organizace UNODC, je poskytnout farmářům dostatek informací k tomu, aby byli schopni rozumně využít zdroje, které jim rozsáhlý lesní porost nabízí, s využitím udržitelných metod šetrných k životnímu prostředí. Cílovou skupinou jsou především domorodé komunity a Afrokolumbijci žijící ve vzdálených venkovských oblastech, kterým je poskytnuta především finanční, ale také technická podpora, výměnou za zničení svých kokových plantáží. Projekt byl vytvořen a je koordinován „Prezidentským programem na podporu mobilizace kolumbijské společnosti“ („*Presidential Programme for Social Action of Colombia*“), jehož úkolem je poskytnout rodinám dostatečné množství informací k tomu, aby byly schopny se samy rozhodnout pro dobrovolnou eradikaci koky, která je pro ně i pro životní prostředí mnohem příznivější, a efektivně využívat výhod udržitelného rozvoje. Na základě smlouvy mezi vládou a rodinami každá z nich obdrží dvouměsíční dotaci 190 dolarů

v průběhu roku a půl. V dnešní době projekt podporuje přibližně 106 000 rodin z 21 kolumbijských departmentů⁵⁷ (UNODC, 2011).

Dále ve spolupráci kolumbijské vlády, UNODC, mezinárodních organizací a za podpory místních soukromých obchodníků funguje další rozvojový projekt „Mírové výrobky“ („*Peace Products*“), který poskytuje podporu zemědělcům produkující alternativní legální plodiny nebo produkty (jako například fazole, kakao, káva, med, kokosové ořechy, mléčné produkty nebo omáčky) a snaží se tím bojovat proti ilegálnímu obchodu s kokou. Mnoho rodin žijících ve venkovských oblastech po několik generací nemá zkušenosti s pěstováním jiné plodiny než koky, a proto je pro ně tento projekt velmi přínosný. Umožňuje jim, aby se jejich podnikání stalo výnosným a bylo schopné konkurovat výrobkům na domácích i mezinárodních trzích (UNODC, 2011).

V rámci rozvojových programů je důležité farmářům poskytnout záruku udržitelného příjmu, aby se k pěstování koky nevrátili, pokud dojde na světových trzích k poklesu cen legálních komodit, které pěstují. Tímto problémem se zabývá i společnost Fair Trade. V dnešní době je v Kolumbii na 20 certifikovaných „fairtradových“ družstev, která pěstují kávu (Fraňková, 2007). Výhodou těchto družstev je především garantovaná výkupní cena kávy na mezinárodním trhu. Eva Fraňková, která v roce 2007 navštívila několik z certifikovaných družstev v zemi, uvádí, že většina z dotázaných poukazovala na nízkou hodnotu garantované výkupní ceny kávy a tudíž ji vidí jako neférovou. Jak mnozí vedoucí družstev uvedli, v některých případech je výhodnější prodat kávu necertifikovanou vynášející družstvu větší příjmy. Naopak nejčastěji uváděným pozitivním přínosem certifikovaných družstev pro farmáře je tzv. společný fond, ze kterého si následně na základě svého rozhodnutí mohou zaplatit vzdělání pro své členy, budovat infrastrukturu nebo investovat do zlepšení zdravotnické péče (Fraňková, 2007).

Avšak i alternativní rozvojové programy mohou působit negativně a situaci v Kolumbii ještě více zhoršovat, pokud se prostředky na rozvoj dostanou do špatných rukou. Od roku 2002 je v rámci „Plánu Kolumbie“ na alternativní rozvojové programy vyhrazeno ročně 75 milionů dolarů (Ballvé, 2009). Prostředky na programy poskytuje

---

⁵⁷ Kolumbie je rozdělena na 32 departmentů, jejichž součástí je i souostroví Svatého Ondřeje a Providencia.

také „Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj“ („*United States Agency for International Development*“, dále jen USAID). Od roku 2003 USAID poskytla přibližně 20 milionů dolarů na projekty podporující pěstování palmy olejné, která je velmi vhodnou plodinou nahrazující koku v severních oblastech Kolumbie. Díky světově rostoucí poptávce po biopalivech může výkupní cenou konkurovat cenám koky (Ballvé, 2009). V rámci USAID byl společnosti vlastníci palmové plantáže „*Coproagrosur*“ poskytnut grant z fondu na rozvojové programy ve výši 161 000 dolarů a společnosti „*Gradesa*“ 650 000 dolarů (Ballvé, 2009). Další známou kolumbijskou společností produkující palmový olej je „*Urapalma*“. Tyto společnosti však půdu v severních departmentech nezískaly legálním způsobem, ale velice brutálními a násilnými prostředky za pomoci paramilitárních jednotek. Vztah mezi paramilitárními jednotkami a společnostmi je založen na vzájemné prospěšnosti. „*Paras*“ pomohly společnostem nelegálně získat půdu pro pěstování palmy olejné. Zároveň si upevnily kontrolu nad spravovaným územím a mohou výhodně investovat kapitál získaný prodejem drog. V 90. letech bylo násilím vysídleno na tisíce farmářů a společnost „*Urapalma*“ nelegálně získala přibližně 5 600 hektarů půdy v departmentu Chocó (Ballvé, 2009). Od roku 2001 byla ve stejném departmentu zabráněna půda o rozloze 21 000 hektarů (Ballvé, 2009).

Ke zhoršení situace přispěl svým rozhodnutím i bývalý prezident Uribe, který reagoval na rostoucí poptávku po biopalivech a prosazoval zvětšení ploch osetých rychle rostoucími druhy palem (Ballvé, 2009). Plantáže palem během krátkého období obsadily plochu větší než 6 milionů hektarů. Praktiky, kterými byla nová půda získávána, se velmi podobaly těm z 90. let v departmentu Chocó či subregionu Urabá (department Antioquia) jako například násilné vysídlování venkovského obyvatelstva. V nejhorším případě farmáře čekala smrt, pokud se dobrovolně své půdy nechtěli vzdát. V roce 2007 byla v Urabá zjištěna spolupráce s paramilitárními skupinami u 23 firem pěstujících palmu olejnou. Americký senátor Patrick Leahy na tuto skutečnost reagoval připojením dodatku k „Plánu Kolumbie“, kterým zakázal financování alternativních rozvojových programů na pěstování palmy olejné (Ballvé, 2009). Aby mohlo být pěstování palmy olejné „srdcem kolumbijského ekonomického a sociálního rozvoje“,

jak je uvedeno na webových stránkách „Fedepalmy“⁵⁸, je nutné ztracenou půdu farmářům vrátit a zaručit ochranu jejich novému podnikání.

3.5 Návrhy a doporučení na komplexní řešení situace v Kolumbii

Kolumbijská společnost mnohem více strádá sílicím násilím způsobeným konfliktem mezi státem a povstaleckými stranami, než ilegálním obchodem s kokainem. Ilegální obchod je pouze hnacím motorem, který umožňuje rebelům konflikt udržovat. Je proto zřejmé, že pouhá eradikace koky nebo zvyšování zbrojení nemůže v tomto boji uspět (tzv. represivní politika). Prezident Uribe za svého vládnutí soustředil všechno své úsilí na boj proti povstaleckým skupinám a vsadil na blízké spojení se Spojenými státy americkými, aby zajistil v zemi bezpečnost. Avšak i přesto, že došlo k oslabení guerrilových jednotek a Kolumbie znovu získala kontrolu nad významnou částí svého území, teroristické jednotky nebyly zcela poraženy. Podle ICG se skupina FARC dokázala vypořádat se ztrátami ve vlastních řadách i se změnou bezpečnostních podmínek v zemi.

Nově zvolený prezident Juan Manuel Santos⁵⁹ proto přislíbil, že bude pokračovat v politice domácí bezpečnosti a boji proti guerrilám. Zároveň si je vědom toho, že musí zvolit komplexnější přístup k řešení konfliktu s přihlédnutím na lidská práva, zaměstnanost, nové institucionální a sociální reformy. Aby však dosáhl úspěchu, je nutná participace všech oblastí společnosti (ICG, 2010). V minulém roce, během prvních měsíců Santosovi vlády, byla schválena restituce půdy nezákonně odebrané venkovským farmářům a odškodnění milionů obětí více než čtyřicet let trvajících konfliktu (Forero, 2010).

---

⁵⁸ Fedepalma je národní federace pěstitelů palmy olejně.

⁵⁹ Na prezidentský post nastoupil v roce 2010 po Alvaru Uribem, jemuž kolumbijská ústava nedovolila kandidovat na post prezidenta potřetí za sebou. Před prezidentskou kampaní byl Juan Manuel Santos ministrem obrany Kolumbie.

3.5.1 Boj s drogami

ICG (2010) ve své studii možných řešení situace v Kolumbii konstatuje, že i když bylo během posledních deseti let podniknuto mnoho opatření proti obchodu s kokainem (drogami), jejich úspěch byl jen minimální. Povstalecké skupiny mohou díky stálým příjmům z prodeje drog nadále setrvávat v ozbrojeném konfliktu a bránit před státem svá ilegálně získaná území. Aby mohlo dojít k pokroku v řešení otázky drogového průmyslu v Kolumbii, je nutné kompletně změnit přístup k tomuto problému. Skupina ICG vychází z údajů z let 2007–2008, kdy 57 % z fondu na protidrogový boj bylo využito k eradikaci ilegálních plodin, 38,1 % na posílení institucí a alternativní rozvojové programy a pouze 3,7 % na programy zaměřené na snížení poptávky. Toto rozdělení shledává neúčinným a zdůrazňuje efektivnější vyvážení těchto tří složek. Výdaje na vojenskou asistenci při vzdušných postřicích by neměly přesáhnout výdaje na nevojenskou pomoc, jak tomu bylo v minulosti (ICG, 2010). Dále je důležité zvyšování výdajů na vzdělávání veřejnosti o drogové problematice, na financování preventivních kampaní a na poskytování léčby drogově závislým (ICG, 2010). V rámci likvidace ilegálních plodin upřednostňuje větší investice na dobrovolnou ruční eradikaci, která má mnohem větší úspěšnost a je šetrnější k životnímu prostředí.

Poznámka 3 - Represe versus prevence

V boji proti drogám existují dva přístupy. Represivní politika je zaměřena na omezení nabídky drog na nezákonném trhu, tedy na jejich produkci, výrobu, přepravu, obchod a držení (např. „Plán Kolumbie“). Přestože cílem je snížení poptávky, represivní politika má vliv pouze na prodavače drog. Obrovské výdělky lákají obchodníky v ilegálních aktivitách pokračovat i přes zákazy a hrozící tresty. Pokud stát zabaví nějaké množství drogy, zvýší se její cena na ilegálním trhu. Naopak poptávka zůstane téměř nezměněná z důvodu závislosti uživatelů. Zákaz drog zvyšuje množství, které za ně spotřebitelé musí zaplatit, a tím roste ve společnosti zločinnost. Jak na straně spotřebitelů, tak na straně dodavatelů. Dále se snižuje kvalita drog, která má mnohem horší negativní dopady na zdraví uživatelů. Druhým přístupem je preventivní politika podporující programy na snížení poptávky. Cílem je snížit užívání drog mezi spotřebiteli především informováním veřejnosti o jejich negativních vlastnostech a léčbou závislých. Poptávku po drogách (i alkoholu a cigaretách) lze ekonomickými

nástroji snížit dvěma způsoby. Prvním jsou veřejné osvětové kampaně a programy prevence, jejichž cílem je snížit poptávku při každé ceně (Mankiw, 2008). Při druhém způsobu se zvýší cena drogy vyšším zdaněním, které se promítne v konečné ceně, a tudíž dojde ke snížení množství užití drogy. Společně s poklesem poptávky dojde i ke snížení zločinnosti.

Je nutné, aby se veřejnost začala zajímat o drogově závislé, kteří jsou hlavní motivací pro obchodníky drogu dále prodávat. Pokud poptávka po droze zůstane vysoká, vždy bude na trhu tendence tuto poptávku uspokojit a zajistit si tak ekonomický zisk. Již na konci 50. let spisovatel William S. Burroughs ve své knize „Nahý oběd“ (1959) napsal: „Až nebudou žádní fetišáci, kteří by drogu kupovali, nebude ani obchod s drogou. Dokud ale existuje potřeba drogy, vždy se najde někdo, kdo ji nabídne a prodá.“ Snížení poptávky po drogách na domácím trhu musí být jasným cílem jak v Kolumbii, tak i v zemích s jejich největší spotřebou (USA, Evropa). Důraz by měl být kladen na vyšší kooperaci se sousedními zeměmi jako Brazílie, Ekvádor a Venezuela a na jejich společný boj proti mezinárodnímu zločinu a obchodu s drogami.

Prezident Santos proto svou první zahraniční cestu nepodnikl do Spojených států amerických, ale překvapivě do Venezuely, se kterou za vlády Uribeho byly diplomatické vztahy na bodu mrazu. Příčinou bylo obvinění levicově zaměřeného prezidenta Huga Cháveze z poskytování útočiště guerrilovým skupinám na území Venezuely. Na srpnovém setkání si prezidenti mezi sebou vyjasnili své zájmy ve znovuoobnovení ekonomických vztahů, posílení bezpečnosti a rozvoj společnosti v pohraničních oblastech. Hugo Chávez také přislíbil, že budou podniknuty kroky proti ilegálním skupinám schovávajícím se na území Venezuely. Na konci roku 2010 při druhém setkání hlav států bylo podepsáno i několik obchodních dohod. V dnešní době je Venezuela druhým největším odbytištěm kolumbijského exportu po Spojených státech amerických. K obnovení diplomatických vztahů po jejich dvouletém přerušení došlo také mezi Kolumbií a Ekvádorem.

Najít vhodné řešení jak efektivně bojovat proti nezákonnému obchodu s kokainem a drogami obecně nelze bez spolupráce na mezinárodní úrovni. Na mimořádném zasedání UNGASS v roce 1998 byl také schválen multilaterální systém kontroly drog a byla podporována rovnováha mezi politikou represe a programy na

snížení poptávky po drogách (Shanty, Mishra 2008). Dále se zasedání zaměřilo na prosazení jednotné metodologie pro sběr dat a analýzu zákonů souvisejících s drogami, na interdisciplinární a holistický přístup k řešení problematiky drog a důraz byl kladen i na vytvoření jednostranného partnerství mezi zeměmi, které budou společně proti drogám bojovat (Shanty, Mishra, 2008).

Jednu z možností, jak proti drogám bojovat, vidí Santos i v jejich legalizaci. Jak uvedl, je důležité se zabývat každou z alternativ a vystavit je diskusi na mezinárodní úrovni. Zdůrazňuje, že nelze trestat vlastní občany za něco, co je v jiné zemi legální, a proto by měla být přehodnocena globální strategie vůči drogám. S dekriminací drog souhlasí i kolumbijské hnutí „Legalizace nyní“ („*Legalization Now*“) založené roku 1999, jehož členové chtějí poukázat na to, že kolumbijští obyvatelé jsou ti, kteří nejvíce trpí ozbrojeným bojem vedeným vládou proti guerrilám a drogovému průmyslu (Muse, 2005). Pokud by se obchod s drogami stal legální činností a byl celosvětově zrušen jeho zákaz, drogoví obchodníci by přišli o velké zisky a tím by od tohoto obchodu upustili (Muse, 2005). Ušetřené finance získané zdaněním prodeje drog by mohly být vynaloženy na léčbu drogově závislých a poskytnuty farmářům přecházejících z pěstování koky na jiné plodiny ve formě dotací. Avšak Sandro Galvani, ředitel UNODC, upozorňuje na to, že vyspělé země (např. Nizozemí, Švýcarsko), jejichž politiky jsou vůči drogám shovívavější, mají vyšší úroveň vzdělání mezi populací a delší tradici liberálnějších politik než Kolumbie (Muse, 2005). Proto by mohl nastat problém, kdy důsledkem špatné informovanosti kolumbijské veřejnosti se její členové mohou snáze stát uživateli drog.

3.5.2 Bezpečnostní výzvy pro Santosovu vládu

Aby mohlo být výše uvedených návrhů změn v otázce drog úspěšně dosaženo, je především důležité vytvořit bezpečné zázemí pro občany a zajistit efektivní fungování státních institucí, které poté budou schopny preventivní kampaně pro zvýšení informovanosti veřejnosti a léčbu drogově závislých koordinovat. Jak jsem se již zmínila, prezident Santos souhlasil s pokračováním operací proti guerrilovým jednotkám FARC. Zásadní změnou však bylo vedení útoků s ohledem na lidská práva a v souladu s mezinárodním humanitárním právem, která byla za vlády prezidenta

Uribeho zanedbána⁶⁰. Jeho hlavním cílem (a především Spojených států amerických) bylo vítězství nad levicovými povstalci na úkor bezpečnosti obyvatel.

Obecně ve válečných konfliktech hrají důležitou roli nezávislí pozorovatelé, jejichž úkolem je právě dohled na dodržování lidských práv a obecně uznávaných konvencí. Podle ICG (2010) je nutné, aby právě v Kolumbii tato funkce byla posílena a v případě odhalení zneužívání lidských práv by váleční komisaři tuto skutečnost ohlásili. Na základě objektivního vyšetřování a podložených důkazů by případní viníci byli řádně potrestáni před civilním soudem. Terčem kritiky se často stává spekulace, že kolumbijská armáda je úzce provázaná s paramilitárními skupinami, proto by jakékoliv vazby státních institucí na povstalecké skupiny měly být řádně sankciovány.

Dalším bodem, který Uribe při vypracování své politiky opomenul a je zásadním pro řešení situace v Kolumbii, byl koncept ochrany obyvatelstva. Prezident Santos po své inauguraci v srpnu 2010 zveřejnil svou strategii integrované ochrany obyvatelstva („*integrated citizen-security strategy*“), do níž chce kolumbijská vláda investovat 2 miliardy dolarů na zvýšení bezpečnosti v hlavních centrech země (Alsema, 2010). Tato iniciativa je reakcí na zvýšení míry úmrtí následkem zabití zaznamenané během posledních dvou let (Alsema, 2010). Strategie by se měla zaměřit na vytvoření programů prevence zločinů především mezi mladistvými a minoritními skupinami, posílení policejních jednotek ve městech a spolupráce s lokálními autoritami.

Nezákonné jednání je vždy spojeno s určitým stupněm násilí, s vydíráním a korupcí jak ve vyšších kruzích, tak na lokálních úrovních. Nejinak je tomu v případě Kolumbie. Dle studie J. Angrista a A. Kuglerové (2008) jsou venkovské oblasti mnohem více zasaženy násilnou činností spojenou s produkcí kokainu. Dle jejich výsledků jsou na venkově větší míry úmrtnosti důsledkem násilné činnosti související s pěstováním koky, zatímco v urbánních oblastech je hlavní příčinou ilegální prodej kokainu. Aby mohla být efektivně řešena otázka bezpečnosti obyvatel na venkově, musí vláda spolupracovat s postiženými komunitami a lokálními občanskými skupinami. Komunity na venkově nemusí chápat bezpečnost ve stejném smyslu jako urbánní obyvatelstvo, kterému jde především o ochranu života, ale mohou ji vnímat

---

⁶⁰ Bylo zaznamenáno mnoho kriminálních činů, které se dotkly kolumbijských občanů jako například nezákonné popravky, znásilňování žen, nucené vysídlování, rabování nebo mučení. Většinu z nich měly na svědomí paramilitární organizace. Jen zlomek z nich se však dostal před soud (ICG, 2010).

jako zajištění obživy, obydlí a základních životních potřeb. Toto pojetí musí být akceptováno a v souladu s ním vypracován plán rozvoje venkova. Důležitá je participace lokální veřejné správy v boji proti korupci a při realizaci opatření pro fungování společnosti (ICG, 2010).

3.5.3 Boj s korupcí

Dle zprávy „*Transparency International*“ (2010), neziskové organizace zabývající se problematikou korupce, Kolumbie obsadila v minulém roce 78. místo ze 178 států, ve kterých byly prováděny průzkumy míry korupce. Oproti roku 2009 Kolumbie zaznamenala mírný pokles indexu korupce⁶¹ z hodnoty 3,7 na 3,5 (Transparency International, 2010). Ředitel kolumbijského protikorupčního programu Oscar Ortíz uvádí, že stát důsledkem korupce a uplácení přichází ročně až o 1,5 miliard dolarů (ICG, 2010).

V roce 2002 došlo k demobilizaci paramilitárních jednotek AUC a začalo vyšetřování mnoha zločinů, které byly jejich členy spáchány. Avšak pouze 2 ze 4 162 případů byly ukončeny a jejich pachatelé odsouzeni (ICG, 2010). Proto je v dnešní době důvěra obyvatel Kolumbie v soudní systém zcela zničena a v zemi neexistuje žádná autorita, která by ilegálnímu jednání obyvatel zabránila. Na začátku svého funkčního období prezident Santos vyslovil znepokojení nad rozšířením korupčních praktik na úrovni státních i lokálních institucí a soudního systému a vyslovil svůj pevný postoj proti korupci efektivně bojovat. Především chce posílit nezávislost soudů a jejich výkonnost, zvýšit tresty pro státní úředníky, kteří budou z korupce usvědčeni. Větší důraz chce klást také na prevenci proti korupci (ICG, 2010).

---

⁶¹ Rozmezí indexu je od 0–10, při čemž 10 je hodnota pro státy bez korupčních praktik.

Závěr

V polovině 70. let se Kolumbie zapojila do světového obchodu s drogami. V 90. letech, po rozpadu drogových kartelů v zemi, obsadila první příčku ve světové produkci koky a kokainu. Příčinou růstu produkce kokainu během posledních 30 let bylo několik vzájemně souvisejících faktorů. Přírodní podmínky a slabý výkon státní moci umožnily guerrilovým skupinám fungujícím již od poloviny 20. století lehce získat území v odlehlých oblastech. Na tomto území vytvořily „nezávislé státy“ a farmářům žijícím v těchto oblastech zajistily základní životní potřeby. Po „boomu“ pěstování koky v 90. letech jim poskytly i ochranu pro tuto ilegální činnost. Ve většině případů koka byla a stále zůstává jejich jediným zdrojem příjmů. Výměnou za poskytované služby odváděli farmáři daně z prodeje koky. Dlouholetý ozbrojený konflikt mezi guerrilami a státem vytvořil vhodné prostředí pro růst drogového průmyslu v zemi. V 90. letech se do konfliktu zapojily paramilitární skupiny, které byly nejdříve podporovány státem v boji proti guerrilám. Avšak shodný zájem guerril a paramilitárních jednotek o půdu ve venkovských oblastech a o příjmy z prodeje kokainu byl doprovázen rostoucím násilím z obou stran, čímž se „paras“ staly pro stát novým nepřítelem.

V krátkodobém měřítku růst obchodu s kokainem zajistil farmářům vyšší příjmy v porovnání s příjmy z prodeje legálních plodin, například kávy. Z dlouhodobého hlediska rostoucí násilí a všudypřítomná korupce spojená s ilegálním obchodem měly mnohem horší dopady na ekonomickou situaci než samotný obchod s kokainem. Negativně ovlivnily růst HDP, došlo ke zvýšení nerovností v distribuci příjmů a ke zvýšení nezaměstnanosti v zemi. Dle odhadů příjem z obchodu s kokainem tvořil na konci 90. let 3 % kolumbijského HDP. Největší část z těchto příjmů připadla obchodníkům s drogami. Farmáři pěstující koku získali pouze zlomek ceny, za kterou byla droga prodána na světovém trhu. Ilegální příjmy obchodníci repatriovali a investovali do nákupu pozemků především ve venkovských oblastech.

Obchod s kokainem a rostoucí násilí prohloubilo politickou a sociální krizi v Kolumbii. Ilegální skupiny příjmy z exportu kokainu také investují do zbraní, čímž Kolumbii udržují nadále ve válečném stavu. Následkem konfliktu přes 2 miliony

Kolumbijců bylo vyhnáno z domovů a Kolumbie je dodnes jednou z nejnebezpečnějších zemí na světě. I když dochází ke stálému zlepšování bezpečnostní situace v zemi a za vlády prezidenta Uribeho došlo k výraznému pokroku v boji proti ilegálním skupinám, Kolumbie je v tomto ohledu teprve na začátku a stojí před ní a současným prezidentem Santosem velké výzvy.

Jak se ukázalo, represivní politika, upřednostňovaná většinou kolumbijských prezidentů a politiků, není pro boj s drogami vyhovující. Velmi přeceňovaný americký program boje proti drogám „Plán Kolumbie“ se ukázal jako nedostatečný a neschopný řešit problém drog v Kolumbii. I když došlo vzdušnými postřiky v některých regionech ke snížení rozlohy plantáží koky, její produkci a produkci kokainu se zabránit nepodařilo. V dnešní době by měla být větší pozornost věnována programům pro alternativní rozvoj a programům na snížení poptávky. Je nutné farmářům nabídnout možnost, jak od pěstování koky odejít a i přesto mít dostatečný příjem na důstojný život. Preventivní politika poskytnutím informací o negativních vlastnostech drog veřejnosti a léčbou závislých zajistí snížení poptávky a tím i zločinnosti ve společnosti. Aby Kolumbie byla úspěšná v boji proti drogám, musí také obnovit důvěru svých občanů ve státní instituce a zlepšit bezpečnostní situaci v zemi. Pokud prezident Santos dodrží své sliby a návrhy, je Kolumbie na dobré cestě stát se pro své obyvatele vhodným místem pro život.

Seznam literary

Adams, D. W. 1969. Rural Migration and Agricultural Development in Colombia. *Economic Development and Cultural Change* 17 (4), p527, 13p.

Alsema, A. 2010. *Santos Calls for 'Crusade' Against Corruption*. Colombia Reports, Colombia <http://colombiareports.com/colombia-news/news/11697-santos-calls-for-crusade-against-corruption.html> [03-04-2011].

Angrist, J.D., Kugler, A.G. 2008. Rural Windfall or a New Resource Course?: Coca, Income, and Civil Conflict in Colombia. *The Review of Economics and Statistics* 90 (2), 191–215.

Arnson, C. J. 2000. *The Peace Process In Colombia and U.S. Policy*. Latin American Program Working Paper 246. Woodrow Wilson International Center for Scholars, Washington, D.C.

BBC. 2004. *Uribe defends security policies*. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/4021213.stm> [12-03-2011].

Brittain, J. J. 2008. Uribe's Colombia. *Global Dialogue* 10, 108–119.

Buxton, J. 2006. *The Political Economy of Narcotics: Production, Consumption and Global market*. Zed Books, United States http://books.google.com/books?id=8ftDU-p34pgC&printsec=frontcover&dq=buxton+2006&hl=cs&ei=zJutTYK1GNHGtAb69bTXDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CDMQ6AEwAg#v=onepage&q&f=false [03-04-2011].

Cameron, S., Curtis-Evans, M. 2000. Reclaimed Territory: Civil Society Against The Colombian War. *Development* 43 (3).

Clavijo, S., Janna, M., Muñoz, S. 2005. The Housing Market in Colombia: Socioeconomic and Financial. Determinants. *Inter - american Development Bank*. New York.

Colombia Coca Survey 2009. 2010. UNODC Colombia
<http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia-Coca-Survey-2010-ENGLISH-web.pdf> [03-04-2011].

Colombia: President Santos's Conflict Resolution Opportunity. Latin American Program 34. The International Crisis Group, Brusel.
[http://www.crisisgroup.org/~media/Files/latin-america/colombia/34%20Colombia%20-%20President%20Santoss%20Conflict%20Resolution%20Opportunity.ashx](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/latin-america/colombia/34%20Colombia%20-%20President%20Santoss%20Conflict%20Resolution%20Opportunity.ashx) [31-03-2011].

Craig, R.B. 1983. Domestic Implication of Illicit Colombian Drug Production and Trafficking. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 25 (3), 325–350.

Ulloa, F, C. 2003. *Alvaro Uribe: Dissident*. Inter-american Dialogue, Working Paper 6, Washington. <http://www.thedialogue.org/PublicationFiles/Cepeda-IAD-WorkingPaper-August03.pdf> [31-3-2011].

Ford, J. T. 2003. *Drug Control: Coca Cultivation and Eradication Estimates in Colombia: GAO-03-319R*. GAO Reports.

Forero, J. 2010. *Santos: „Colombia Can Play a Role...that Coincides With The U.S. Interest“*. Washington Post. Washington, D.C. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/12/26/AR2010122601927.html?nav=emailpage&sid=ST2010122602067> [03-04-2011].

Fraňková, E. 2007. *Fair Trade v praxi: Případová studie producentů kávy zapojených do Fair Trade v Kolumbii*. Výzkumná zpráva z projektu.
<http://www.fairtrade.cz/files/texty/fairtrade/studie-frankova.pdf> [10-04-2011].

Fratepistro, S. 2001. Plan Colombia: The Hidden Front In The U.S. Drug War. *The Humanist* Jul/Aug 61 (4), 18-21.

Garcia, R. R. 2003. Drug Trafficking and Its Impact on Colombia : An Economic Overview. *Canadian Journal of Latin America and Caribbean Studies* 28 (55/6), 277.

Greste, P. 2002. Colombia's War Without End. BBC News. 2 March.
http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/from_our_own_correspondent/1849603.stm
[19-04-2011].

Hodgson, M. 2000. The Coca Leaf War. *The Bulletin of The Atomic Scientist* 36-45.

Chepesiuk, R. 1999. *The War On Drugs: An International Encyclopedia*. McFarland and Company, Inc, USA.
http://books.google.com/books?id=V1rjd3cBI84C&printsec=frontcover&dq=chepesiuk+1999&hl=cs&ei=3ZytTZnQCIqTswbctPXWDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false [31-3-2011].

Insight. 2003. Colombia's Uribe Is a Man of Action. October 14–27.

International Monetary Fund. 2001. Western Hemisphere Department. *Columbia: Selected Issues and Statistical Appendix*, New York.
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2001/cr0168.pdf> [31-3-2011]

Jordan, D. C. 1999. *Drug Politics: Dirty Money and Democracies*. The University of Oklahoma Press, USA.
http://books.google.com/books?id=WK2HvMBKj4MC&printsec=frontcover&dq=jordan+1999&hl=cs&ei=u52tTa6vGIrAswb35-nXDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=9&ved=0CFoQ6AEwCA#v=onepage&q&f=false [20-2-2011].

LeGrande, C. C. 2003. The Colombian Crisis In Historical Perspective. *Canadian Journal of Latin America and Caribbean Studies* 55 (6), 165–209.

Mankiw, N. G. 1998. *Principles of Economics*. Dryden, Forth Worth.

Messina, J. P., Delamater, P. L. 2003. Defoliation and The War on Drugs In Putumayo, Colombia. *International Journal of Remote Sensing* 27(1), 121-128.

Moreno-Sanchez, R., Kraybill, D. S., Thomas, S. R. 2003. An Econometric Analysis of Coca Eradiction Policy in Colombia. *World Development* 31(2), 375–383.

Morris, K. 2003. Colombia: Prohibition's Frontline. *International Journal of Drug Policy* 14, 209-212.

Muse, T. 2005. Legalization Now!. *Reason* 37 (2), 32.

Parham, W. E. et al. 1994. *Alternative Coca Reduction Strategies in The Andean Region*. Congress Office of Technology Assessment. DIANE Publishing, United States.
http://books.google.com/books?id=4W8QU3i52vIC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [20-2-2011].

Richani, N. 1997. Political Economy of Violence: War-System In Colombia. *Latin American Politics and Society* 39 (2), 37–81.

Saab, B. Y., Taylor, A. W. 2009. Criminality and Armed Groups: A Comparative Study of FARC and Paramilitary Groups in Colombia. *Studies in Conflict and Terrorism* 32 (6), 455–475.

Sánchez, G., Meertens, D. 2001. *Bandits, Peasants, and Politics: The Case of „La Violencia“ in Colombia*. University of Texas Press, Austin.
http://books.google.com/books?id=TqbY1U6apTEC&pg=PR11&dq=sanchez+meertens&hl=cs&ei=oZ6tTYX8IsTKswaTkpDXDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CC0Q6AEwAQ#v=onepage&q=sanchez%20meertens&f=false [10-4-2011].

Shanty, F., Mishra, P. P. 2008. *Organized Crime: From Trafficking To Terrorism*. ABC-CLIO, California. http://books.google.com/books?id=-L8B8ydtHZ4C&printsec=frontcover&dq=shanty+mishra&hl=cs&ei=356tTa_IL8yRswbigenXDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false [10-4-2011].

Steiner, R. 1998. Colombia's Income from the Drug Trade. *World Development* 26 (6), 1013–1031.

The Economist. 2005. Hand Picked. 3 September.

Thoumi, F.E. 1992. Why The Illegal Psychoactive Drugs Industry Grew in Colombia. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 34 (3), 37–63.

Thoumi, F. E. 2003. *Illegal drugs, Economy and Society in the Andes*. Woodrow Wilson Center Press, Washington, D.C.

http://books.google.com/books?id=U2p8WYvPezAC&printsec=frontcover&dq=Thoumi+2003&hl=cs&ei=C5-tTZHRAoTtsgaI5YjYDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false [25-1-2011].

Thoumi, F. E. 2007. What Creates Comparative Advantage for Drug Production? Lesson from Colombia. *Policy* 23 (1), 16-21.

Transparency International Annual Report 2009. 2009. Transparency International http://www.transparency.org/publications/annual_report [2011-04-03].

Vargas, R. 2002. The Anti-drug Policy, Aerial Spraying of Illicit Crops and Their Social, Environmental and Political Impacts in Colombia. *Journal of Drug Issues* 32 (1), 11–60.

Youngers, C. 2000. Cocaine madness: Counternarcotics and Militarization in the Andes. *NACLA Report on the Americas* 34 (3), 9-16.